

RAVNE

GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Leto XVII

Ravne na Koroškem, 15. novembra 1980

Št. 21

Žetev tričetrletja

REZULTATI POSLOVANJA TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTI ŽELEZARNE RAVNE V DEVETIH MESECIH 1980

Rebalans plana otežkoča primerjava

Najprej opozorimo na nekatere posebnosti v poslovanju naših TOZD in delovnih skupnosti v letošnjem letu, predvsem pa ob koncu I. polletja.

S 6. junijem izvedena devaluacija dinarja in nekateri spremeni pogoje tako na nabavnem kot na prodajnem trgu. Hkrati smo v železarni s 1. julijem izvedli reorganizacijo, s katero se je iz TOZD stroji in deli izločil TOZD orodjarna, TOZD priprava proizvodnje se je preoblikovala v TOZD razvoj proizvodnje in trga, TOZD razvoj in raziskave v TOZD projekтивно izvajalni inženiring, iz delovne skupnosti finance in računovodstvo pa sta nastali delovna skupnost posebna finančna služba in delovna skupnost računovodstvo. Zaradi vseh teh sprememb je bil izdelan za II. polletje tudi rebalans plana. To pa otežkoča pri-

merljivost letošnjih kumulativnih doseženih rezultatov z lanskim obdobjem in tudi s planom za 9 mesecev.

Proizvodnja, celotni prihodek

Devetmesečni rezultati skupne proizvodnje za železarno so manj ugodni kot v I. polletju, saj je bil dosežen količinski obseg proizvodnje le 98,9% od planirane. Največji vpliv ima pri tem za 1,9% manjša proizvodnja valjarne, za 1,1% manjša proizvodnja tekočega jekla in za 13,6% manjša proizvodnja v strojih in delih. Pod planirano proizvodnjo pa sta še TOZD industrijski noži in TOZD pnevmatični stroji. Proizvodnja je v tretjem kvartalu padla predvsem zaradi letnih dopustov, kar velja še posebej za metalurške TOZD.

Najbolj pa so prekoračili plan skupne proizvodnje TOZD rezalno orodje za 11,2%, TOZD jeklovlek za 5,1%, TOZD Kovi-

narstvo Ljubno za 5,0% in TOZD vzmetarna za 4,5%.

Blagovna proizvodnja še bolj zaostaja za planom kot skupna proizvodnja. Tudi tu imata največji vpliv TOZD valjarna s 94,5% doseganja plana in TOZD stroji in deli s 86,7%.

Primerjava pridobljenega celotnega prihodka z 9-mesečnim linearnim planom je otežkočena zaradi že omenjenega rebalansa plana. Učinki povišanja cen nekaterim metalurškim izdelkom v tem kvartalu se še niso popolnoma izrazili, posebno še, ker niso uveljavljene podražitve, ki smo jih naknadno fakturirali. Nekoliko vpliva tudi časovni premik med fakturirano in plačano realizacijo. Ugotavljamo pa, da ni večjega porasta odprtih terjatev kupcev v primerjavi s 1. 1. 1980.

Kljub temu pa lahko ugotovljamo povečavo med skupno proizvodnjo in celotnim prihodom, saj je največji izpad celotnega prihodka v TOZD stroji in deli, ki pa ima tudi najnižjo skupno proizvodnjo. Izveden je bil tudi poračun pridobivanja celotnega prihodka TOZD osnovnih in spremljajočih dejavnosti ter delovnih skupnosti za III. četrletje na podlagi sprejetih samoupravnih sporazumov. Samo TOZD komerciala je s poračunom pridobila več celotnega prihodka, vse druge TOZD in delovne skupnosti pa so morale vračati.

Izvoz

Od načrtovanih 17.325.000 dolarjev izvoza je bilo realiziranih 15.640.657 dolarjev ali 90,3%. Pri tem sta se najbolj izkazali TOZD jeklovilarna s 146,9% realizacijo in TOZD vzmetarna s 147,5% realizacijo. Največji izpad ima TOZD stroji in deli, kjer pa je pričakovati, da bo v IV. kvartalu vsaj deloma nadoknadeno. Opozoriti je treba na to, da imajo uspešni izvozniki znatne olajšave pri obračunu obveznosti iz dohodka in so tako npr. pri jeklovilarni v tem kvartalu bile zmanjšane obveznosti pomembna postavka.

Izmeček in izplen

Izmeček je v primerjavi z enakim obdobjem lani porastel za 7,5%. Pomembno zmanjševanje izmečka beleži le valjarna, in sicer 0,95% proti 1,15% lani. Izmeček so zmanjšali še v TOZD pnevmatični stroji, v vseh drugih TOZD pa je izmeček porastel, posebno še v TOZD jeklovlek, TOZD kovačnica in TOZD stroji in deli.

Izplen je bil v metalurški proizvodnji približno enak lanskemu obdobju. Pri tem ima slabši izplen jeklovilarna (padec z 52,3% na 50,0%), boljšega pa kovačnica in jeklovlek. Druge TOZD imajo izplen nekoliko boljši, posebej pa še rezalno orodje, ki je povečalo izplen od lanskih 50,7% na 55,6%.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Železarska zgodovina

NAŠIH 360 LET

360 je častljivo število. A čeprav v tej dolini že četrto stoletje pridobivamo in predelujemo jeklo, na letošnjih proslavah ne bomo pretiravali z zgodovino. Bolj bomo usmerjeni v naš danes in jutri. Zato bodo svečanosti kratke in obeležene z delovnimi dosežki.

Trikrat se bomo zbrali na treh krajih.

Prvi bodo povabili v goste Ljubenci 22. novembra. Skromno bodo pokazali, kako dokončujejo razširitve svojih proizvodnih zmogljivosti. Več novih strojev so pridobili in zanje potrebno priključitev več energije. Čeprav vse načrtovano še ne bo dobavljeno, so doseženega upravičeno lahko veseli.

V tozdu armature na Muti poskusna proizvodnja že teče in v novi dvorani dela okoli 40 delavcev. Obdelujejo armature, kmalu pa bodo tudi ulitke. Razveseljivo je, da imajo naročila tudi za zahodno tržišče. Zaželeli jim bomo skorajšnje kompletiranje proizvodnje in dobro delo.

Za dan republike bo osrednja prireditev pri nas na Ravnah. Kovači bodo takrat pognali novi stroj GFM (podrobno ga predstavljamo v posebnem članku). Čeprav bodo morali na termično obdelavo še počakati, je tudi dograjena investicija pomemben korak naprej.

Proslave, naj bodo še tako delovne, so vendarle priložnost za kratek pogled na prehojeno pot in za misel naprej. Stisnimo si roko v zahvalo in priznanje za opravljeno delo ter v zaobljubo za nadaljnje trdno tovarištvo!

Na doseženo smo brez lažne skromnosti lahko ponosni — prihodnost pa si bomo ustvarjali sami.

Marjan Kolar

(Nadaljevanje s 1. strani)

Število zaposlenih

Rast zaposlenih je bila v 9 mesecih v povprečju za 2% nižja od planirane. Opazna je počasnejša rast zaposlenih v TOZD spremljajočih dejavnosti ter de-

lovnih skupnostih v primerjavi s planom. Več zaposlenih, kot predvideva plan za II. polletje, je bilo konec septembra zaposlenih v TOZD jeklolivarna, TOZD orodjarna, TOZD stroji in deli, TOZD pnevmatični stroji in TOZD družbeni standard.

Celotni prihodek in njegova delitev

Osnovni finančni kazalci uspešnosti poslovanja v 9 mesecih 1980 so za železarno kot celoto naslednji:

	Izvršitev 1979	Plan 1980	Izvršitev 1980	v din	
				I n d e k s 4:2	4:3
Celotni prihodek	4.988.453	6.021.200	5.568.813	111,6	92,5
Porabljena sredstva	3.950.009	4.650.453	4.257.588	107,8	91,6
Dohodek	1.038.444	1.370.748	1.311.225	126,3	95,7
Obveznosti iz dohodka	326.948	444.371	412.386	126,1	92,8
Čisti dohodek	710.368	926.377	897.859	126,4	96,9
Osební dohodki	509.195	626.615	588.790	115,6	94,0
Del ČD za razširitev materialne osnove dela	47.760	138.487	94.450	197,8	68,2
Rezervni sklad	20.840	32.733	31.149	149,5	95,2
Skupna poraba	91.617	128.542	122.725	133,9	95,5
Nepokrite obveznosti	51.932	—	13.745	26,5	—

Podatki o celotnem prihodu in porabljenih sredstvih iz leta 1979 niso primerljivi z letošnjim letom zaradi uvedbe skupnega prihodka v metalurških TOZD. Iz prikazanih in drugih podatkov o proizvodnji, celotnem prihodu, izmečku itd. lahko ugotovimo naslednje:

— nobena TOZD ni 9 mesecev zaključila z uradno poslovno izjubo,

— celotni prihodek je nižji od planiranega, so pa tudi porabljena sredstva približno v istem razmerju pod planskimi,

— planirani dohodek ni dosežen, vendar je rast dohodka v primerjavi z lanskim relativno visoka. Pri taki rasti dohodka bi opozorili še na drugo plat.

Ob devalvaciji dinarja je izostal sicer napovedani drugi paket ekonomskih ukrepov, ki naj bi zajemal tudi revalorizacijo osnovnih sredstev. Tako so ostala naša osnovna sredstva kljub pospešeni amortizaciji podcenjena.

Razporejanje dohodka in pokrivanje obveznosti

Razporeditev dohodka je med letom le začasna in za nekatere namene, npr. za skupno porabo, izračunana na osnovi plana. Različna višina dohodka po posameznih TOZD je omogočala različne možnosti pokrivanja potreb. Jeklolivarna, stroji in deli, orodjarna, industrijski noži, RPT, PII in del. skupnost KSZ niso mogli pokriti vseh obveznosti. Jeklolivarna je sicer pokrivala več obveznosti, kot je predvidevala s planom, vendar ji je še ostalo za 4,5 milijona din nepokritih obveznosti.

Druge TOZD in delovne skupnosti so pokrile vse obveznosti in imele še 60,7 mio. din presežkov čistega dohodka za dodatno razporejanje v poslovni sklad in za kritje skupne porabe v drugih temeljnih organizacijah. Največ nerazporejenega čistega dohodka po pokritju vseh obveznosti imajo valjarna, jeklarna in jeklovlek.

Zaključek

V poročilu so sicer proizvodnje, celotni prihodek, zaposlenost in drugi kazalci obravnavani kumulativno za vseh 9 mesecev. TOZD stroji in deli, TOZD priprava proizvodnje in delovna

skupnost za finance in računovodstvo so ob koncu I. polletja izdelali zaključne račune, ki so jih takrat tudi obravnavali in sprejemali ustrezni samoupravni organi. Zato so tokrat razpravljali in sprejemali ustrezne sklepe o začasni razporeditvi dohodka in čistega dohodka v novo formiranih TOZD stroji in deli, TOZD orodjarna, TOZD razvoj proizvodnje in trga, del. skup. za računovodstvo in del. skup. posebna finančna služba samo o rezultatih za III. četrtletje.

Podrobnejšo analizo poslovanja bodo izdelale strokovne službe. Po našem mnenju so v celoti izkazani rezultati relativno dobri, saj je pomemben porast dohodka, vse TOZD so obračunale pospešeno amortizacijo in pospešen stanovanjski sklad v višini 10%, delovna skupnost KSZ in TOZD orodjarna pa obveznega — 6%. In končno — nepokrite obveznosti znašajo le 26% od onih v enakem obdobju lani.

Maks Pešl, ravnatelj del. skupnosti za računovodstvo

Kovaški stroj—velika pridobitev železarne Ravne

Glavne značilnosti

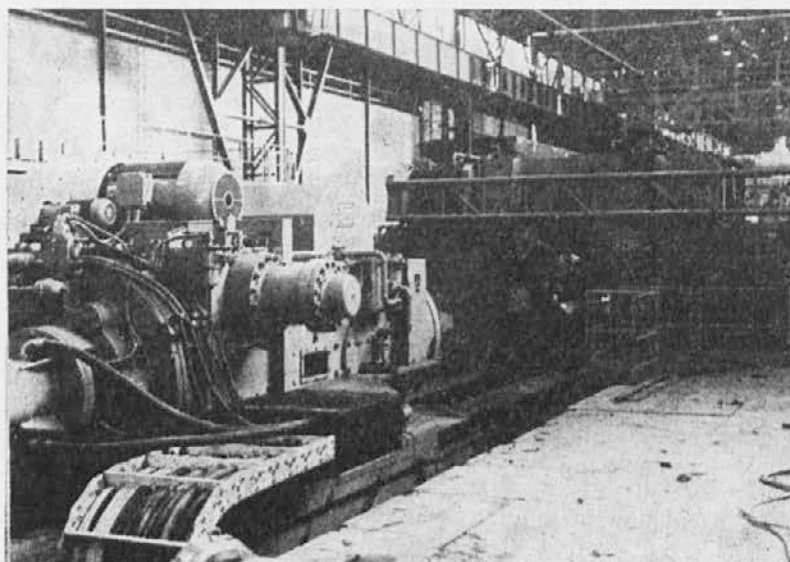
Ob 360-letnici železarstva na Ravnah bo stekla poskusna proizvodnja na teški kovaški liniji, kar bo dalo praznovanju edinstveno obeležje.

Stara parna kladiva (eno je staro celo prek 100 let) bo zamenjal najsodobnejši numerično krmiljen kovaški stroj.

Vse industrijsko razvite države pa tudi nekatere države v razvoju že imajo svoje kovačnice

opremljene s podobnimi stroji. Z razvojem kovaških strojev je avstrijska firma GFM revolucionarno posegla v tehnologijo kovanja.

Razvoj kovačnic teži k uvajanju vse močnejših agregatov. Zaradi drage delovne sile in vse večje konkurence na tržišču se uvajajo popolnoma avtomatizirani kovaški stroji, ki zamenjujejo staro tehnologijo dela z žerjavji ali ročno delo kovaških skupin.

Vstopna stran kovaškega stroja

Praktično so to že kontinuirane kovaške proge s celotnim procesom izdelave od priprave vložka do končnega izdelka. Velikim hidravličnim stiskalnicam je ostalo področje težkih odkovkov. V železarni Ravne je v teški kovaški liniji vključen horizontalni kovaški stroj SXP-40 z naslednjimi tehničnimi karakteristikami:

- največja dimenzija vložnega materiala: \varnothing 430, kv. 350
- območje kovanja paličastega materiala: \varnothing 200, kv. 200 do \varnothing 80, kv. 80
- ploščati profili v razmerju str. 6:1 maks. 300x50
- število kladiv: 4
- število udarcev/min. 270
- največja sila kovanja/na kladivo: 8000 KN
- območje nastavitve kladiv: 260 mm
- dolžina gotovih izdelkov: do 10 m
- kovanje cevi — min.: \varnothing 100/ \varnothing 60 ... 10 m
- maks.: \varnothing 300/ \varnothing 200 ...
- možnost krmiljenja: ročno, polavtomatično, avtomatično prek luknjane traku
- Drugi agregati, ki so vključeni v teško kovaško linijo:
 - rotacijska ogrevalna peč kapacitete 12 t/h s šaržirnim in dešaržirnim strojem
 - ogrevalna peč z izvoznim ognjščem 30 t
 - izenačevalna peč kapacitete 25 t
 - žaga za vroče rezanje
 - hladilni tunel (koračna peč)
 - hladilna miza
 - transportni sistem — valjčnice in elevator
 - čistilnica ingotov z žarilno pečjo

Postopek kovanja

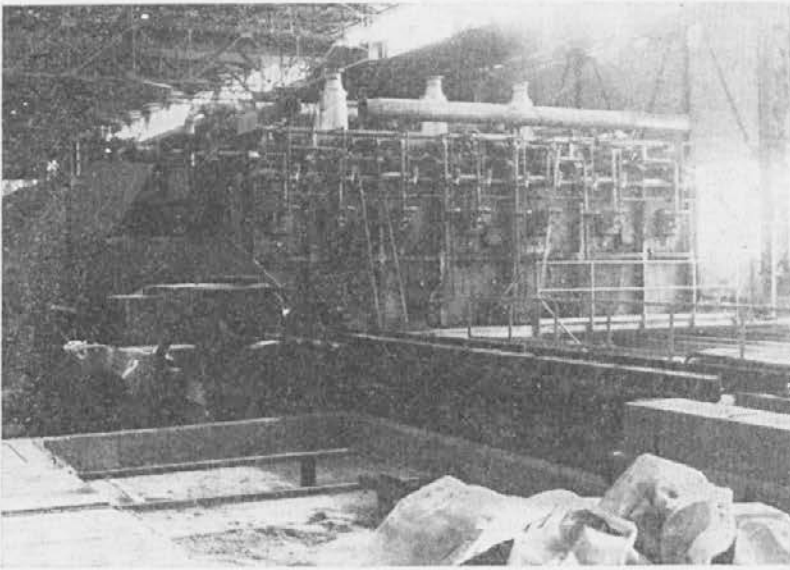
Za vložek bomo imeli štiri tipe konvencionalnih ingotov teže 1100 do 300 kg, ki jim bomo dopolnjevali z vložkom EPZ na prave od \varnothing 430 do \varnothing 220 in kv. 240.

Ingoti se dovajajo prek elektronske tehtnice in dvigalne naprave na transporter zalagalne naprave. Kakor hitro rotacijska peč opravi premik določenega kotnega hoda, se prične avtomatični postopek zalaganja. Peč se lahko zalaga po programu v eni ali več vrstah.

Postopek krmili operater iz komandne kabine. Ko je ingot oziroma vložek segret na predpisano temperaturo kovanja, ga dešaržirani stroj položi na transportno valjčnico, ki transportira vložek k zalagalnemu sistemu kovaškega stroja.

Posebna nakladalna naprava dodaja ingote v vpenjalno glavo manipulatorskega sistema na vstopni strani. Sedaj se prične kovanje, ki ga lahko operater krmili ročno, polavtomatično ali s polno avtomatiko prek luknjane traku.

Ko dobi odkovek zahtevano obliko, ga z manipulatorskega sistema na drugi strani ogrođa sname posebna razkladalna naprava in ga položi na valjčni transporter, ki ga transportira k žagi za vroče rezanje. Na žagi se odreže krajni del palice pri glavi in nogi ingota. Tako prirezana palica ali odkovek gre potem v odvisnosti od kvalitete materiala v hladilni tunel, kjer se kontrolirano ohlaja, ali na hladilno mizo, kjer se ohladi na zraku. Od

Hladilni tunel v končni fazi montaže z žago za vroče rezanje

hladilnega tunela ali hladilne mize gredo odkovki prek valjnega transporterja na odlagalno mizo. Od tam pa se po klasičnem postopku transportirajo v žarilnico in adjustažo.

Vsi postopki, ki se bodo opravili na kovaški progi, bodo potekali programirano za vsako vrsto jekla, da se s tem dosežejo enakomerne kvalitete lastnosti odkovkov.

Kovaški stroj ima precejšnje število udarcev, zato so kontaktni časi med kovaškim kladivom in obdelovalcem relativno kratki in toplotne izgube zelo majhne.

V odvisnosti od odpornosti jekla in geometrijske spremembe odkovka se material ob vsakem prehodu skozi kovaško ohišje ponovno segreje. Zato se toplotne izgube približno izravnavajo. Prav to dejstvo dovoljuje zelo visoke stopnje preoblikovanja, in sicer tudi do 10:1 v eni sami vročini.

Vrsta prednosti

Vemo, da se npr.: brzorezna jekla, legirana z Mo ali W, kujejo v ozkih toplotnih intervalih. Tako jeklo je na klasičnem 2,5 t kovaškem kladivu, začeni od surovega ingota do palice, pri stopnji preoblikovanja 8:1 možno obdelati le po najmanj petkratnem segretju. Pri obdelavi na kovaškem stroju pa ga ob enaki stopnji preoblikovanja obdelamo v eni sami vročini.

Hitrost deformacije je zaradi načina gradnje stroja zelo majhna. Stroj je izveden kot hitra kratkohodna stiskalnica, zato je hitrost deformacije po redu velikosti enaka kot pri hidravličnih stiskalnicah. To pa je prednost pri kovanju močno legiranih jekel, kjer se odpor proti deformaciji veča in sposobnost za plastično deformacijo zmanjša.

Obdelovanec kujejo hkrati štiri kladiva, ki so nameščena v glavi stroja. S tem se prepreči prosto razširjenje odkovka, ki sicer nastopa pri vseh klasičnih načinov kovanja.

Proces obdelave se opravlja le ob zbiru tlačne napetosti na površini obdelovanca, kar preprečuje tvorjenje površinskih razpok. Drago in časovno zahtevno brušenje napak na polizdelkih s tem odpade. Tudi drobne površinske napake na ingo-

tih, ki nastanejo pri vlivanju v kokili, nimajo za posledico nastajanja večjih površinskih razpok ob predelavi.

Vemo, da čim višji je delež legiranih elementov v jeklu, večje so možnosti tvorbe grobe transkristalne strukture v ingotu. Legirni elementi, kot so Ni, Cr, najbolj pripomorejo k tvorbi grobega primarnega zrna. Čim izrazitejša je transkristalna primarna struktura, tem manjši oziroma tanjši so finokristalni robni sloji na površini ingota. Natezne napetosti, ki nastopajo pri plastičnem preoblikovanju na klasičnih kovaških agregatih, povzročijo na oslabljenih mejah transkristalov globinske površinske napake. Te napake potem odstranjujemo le s prekinitvijo postopka, ki je povezan z visokimi in dragimi izgubami časa za žarjenje in brušenje.

Mnogi proizvajalci plemenitih jekel so se prav zaradi izredno ugodnih razporeditev napetosti odločili za primarno obdelavo ingotov le še na avtomatičnem kovaškem stroju. Tako so ob primerjavi doslej običajne izdelave na stiskalnicah ali kladivih dosegli znatno prednost v ekonomičnosti, ker so nadomestili dvo ali večetapno izdelavo paličastega jekla iz surovega ingota z izdelavo v eni sami vročini, prav tako izhajajoč iz surovega ingota.

Razkovanje jedra, ki vedno znova nastopa pri kovanju visoko legiranih jekel na kladivih ali stiskalnicah, pri obdelavi na kovaškem stroju ni možno.

Kolikor bi za zavarjenje lunkeja v ingotih ali za razbijanje karbidne mreže ne zadoščala predelava središča obdelovanca s kovanjem v zaporedju vtikov okroglo — okroglo, se moramo poslužiti zaporedja okroglo—kvadrat—okroglo. Pri takem postopku kovanja so podane vse prednosti na avtomatičnem kovaškem stroju z globinskim učinkom ploskega nakovala, kot je v rabi na kladivih in stiskalnicah. Prične se s plastično predelavo ingota z vtiki na okroglo po že ustaljenem postopku. Da bi razbili brez nateznih napetosti primarno strukturo v conah blizu površine, se izklopi obračanje vpenjalne glave in nadaljuje s kovanjem prek pravokota in kvadrata. Pri tem pa se ne do-

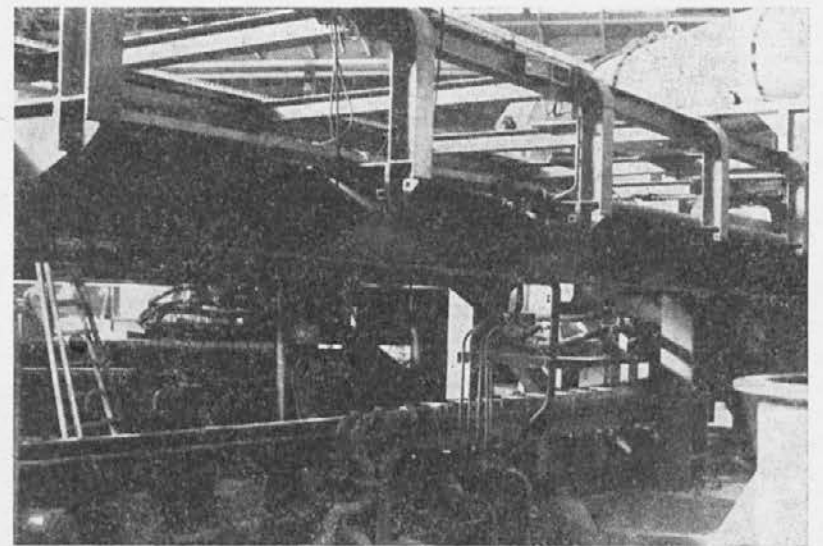
voli prostega širjenja palice vse do končne dimenzije, ko se palica še v zadnjem vtiku kuje na okroglo. S tem je tudi sredina dobro prekovana.

Ta način kovanja lahko primerjamo z valjanjem. Za isti učinek pa potrebujemo le 70% stopnje predelave pri valjanju.

V nasprotju s kladivom ali stiskalnico se ob vsakem prehodu skozi kovaški stroj oblikuje celotna dolžina palice. Mikrostruktura je prek celotne dolžine enakomerna in drobna, ker je delež predelave na eno vročino štirikrat tako visok kot pri običajnih postopkih kovanja. Izogne se ceni grobega zrna, ki nastaja v vsaki palici na prehodnih conah pri običajnem kovanju, ponovnemu segrevanju oziroma večkratnemu segrevanju ter dokončnemu kovanju palice.

Enakomerne in boljše lastnosti so prav tako rezultat novega postopka. Ker je potrebno le enkratno segrevanje na temperaturo kovanja za visokoogljčena orodna in brzorezna jekla, je razogljčeni sloj gotove palice za polovico tako globok, kot nastaja pri večkratnem segrevanju, če kujejo na kladivih ali stiskalnicah.

Poleg tehnoloških in kvalitativnih prednosti moramo omeniti še napredek v ekonomičnosti. Avtomatična težka kovaška linija lahko shaja le z 20 do 30% ljudi, ki so potrebni za klasična kladiva, vključno z uporabo manipulatorjev, ob enakem izplenu.

Del krožne peči z dešaržirnim strojem

Z uvedbo avtomatične kovaške linije pa načrtujemo tudi višji izplen, posebno še pri visoko legiranih jeklih, ki so ob obdelavi na običajnih kladivih močno pokala in pri katerih so se konci palic ob kovanju močno cepili.

Velika natančnost oblike in možnost doseganja ozkih toleranc kovanja, ki jih zagotavlja numerično krmiljen kovaški stroj, je predvsem za dobro odjemalca. Dodatki za obdelavo se zmanjšajo, posledica tega je ekonomičnost vložnega materiala in časovna pridobitev pri mehaniški obdelavi.

Izdelava debelostenskih cevi

Na kovaškem stroju je možno izdelovati tudi razne vrste debelostenskih cevi. Avtomatični postopek kovanja omogoča oblikovanje zunanega premera cilindričnih in koničnih cevi ob isto-

časnem kovanju izvrtine. Za določene materiale se lahko izpelje redukcijska stopnja 5:1 v enem samem vtiku. Ta proizvodna metoda se ne le hitreje odvija, temveč tudi prinaša znatne prihranke pri teži, saj se vrta surovec le za 1/4 njegove končne dolžine.

V srednjeročnem načrtu pa železarna Ravne načrtuje tudi litje votlih ingotov po EPŽ postopku, tako da bi z uvedbo takšnega surovega odpadla tudi prevrtanje, kar bi bil dodaten prihranek pri teži in seveda s tem večji izplen.

S kovanjem prek trna je možno doseči tudi boljše mehanske lastnosti kot pri vrtnih ceveh. Boljše so absolutne vrednosti, še bolj pa se zmanjša trosenje.

S poskusi, ki so jih napravili tisti, ki imajo kovaški stroj za enak namen uporabe, so dokazali, da je bila meja izgub razteznosti zmanjšana od 8 na 1,8 odst. Udarno žilavost so dosegli od 38 do 14 odst. Pri vseh poskusih so ugotovili veliko enakomernost raztezanja. Odstopanje je bilo zmanjšano od 43 na 9 odst.

Prav te dobre mehanske lastnosti so bile garancija, da so lahko konstrukterji za enak namen uporabe cevi zmanjšali debelino stene, kar izkazuje ponoven prihranek.

To pa je bil povod, da so tako v ZDA kot v SZ opremili precej kovačnic z avtomatskimi kovaškimi stroji, namenjenimi za izdelavo zahtevnih cevi.

Konec novembra bo torej stekla poskusna proizvodnja na avtomatizirani težki kovaški liniji. Praktičnih izkušenj z delom na takšnih agregatih v železarni Ravne nimamo, zato realno pričakujemo ob startu določene težave. Ker pa v svetu obratuje že veliko podobnih kovaških linij, ne smemo dvomiti v naše sposobnosti, da ne bi tudi mi prebrodili začetnih težav in dosegli zelenih rezultatov.

Seveda pa je proizvodnja na avtomatizirani kovaški liniji močno odvisna od kvalitete vložka, zato morajo tudi jeklarne iti v korak s časom in se posodabljati. Pri nas tudi delamo na tem področju (uvaja se ponovna tehnologija in Bofforsov sistem), a z določeno časovno zakasnitvijo, kar bo vsaj na začetku vplivalo na proizvodnjo težke kovaške linije. Ivan Pungartnik

ČIMPREJ ZVEDETI, KAKO BO Z UVOZOM OPREME

Delavski svet železarne Ravne se je 27. 10. 1980 sestel že drugič v oktobru. Največ časa je posvetil prekoračitvam pri investicijah, zasnovi centra za tehnično in zdravstveno varstvo delavcev in preskrbi v občini. Končno je o teh in drugih vprašanih sprejel naslednje

SKLEPE IN STALIŠČA

Delavski svet soglaša, da se v bodoče gradiva za seje delegatom sproti dostavljajo, takoj ko bodo pripravljena. Tako dostavljena gradiva morajo biti ustrezno označena.

Delavski svet ugotavlja, da so prekoračitve pri investicijah za izvajanje srednjeročnega programa razvoja pri projektih: jeklarne, kovačnica, livarna posebne litine in armature velike, vendar glede na kazalce, kot so podražitve gradbenih del, uvoz opreme in vpliv devalvacije, neizbežne.

Na prekoračitve zelo vpliva uvoz opreme. Kasnitve in nejasnosti pri uvozu opreme bistveno vplivajo na zavlačevanje izgradnje. Zato je potrebno zlasti za investicije, ki jih planiramo za naslednje srednjeročno obdobje 1981—1985, čimbolj razčistiti realne možnosti uvoza opreme.

Delavski svet ob tem ugotavlja, da se zlasti zaradi zastojev pri uvozu opreme dela družbena škoda, saj nekaterih poldokončanih investicij ne moremo aktivirati. Zato poziva pristojne organe v SR Sloveniji, zlasti SISEOT in izvršni svet SR Slovenije, da to vprašanje ponovno preučijo tudi z vidika pomembnosti oziroma prioritete posameznih investicij v republiki in nam vsaj okvirno odgovorijo, kdaj in koliko lahko računamo na uvoz posamezne opreme, kar je pomembno pri načrtovanju nadaljnje razvojne usmeritve.

Delavski svet ugotavlja tudi, da bo potrebno za pokrivanje prekoračitev dodatno združevati lastna sredstva v višini 249.838.000 din. Pristojne službe morajo intenzivno iskati zunanje vire dodatnih sredstev, obenem pa čimprej pripraviti aneks oziroma samoupravni sporazum o dodatnem združevanju sredstev za pokrivanje prekoračitev.

Delavcem tozdog je ob predložitvi predlogov teh sporazumov treba podati razumljivo vsebinsko obrazložitev vzrokov prekoračitev z obrazložitvijo, kaj to dodatno združevanje pomeni pri nadaljnji celoviti investicijski izgradnji v železarni.

Delavski svet zahteva, da moramo v prihodnje pri investicijski izgradnji bolj vztrajati pri osebni odgovornosti nosilcev nalog pri izvajanju začrtane investicijske izgradnje.

Treba bi bilo ojačati sistem obvladovanja investicijske izgradnje v železarni po strokovnih službah, zato delavski svet priporoča tozdom-investitorjem, da nudijo tozdu projektivno izvajalni inženiring maksimalno strokovno pomoč, s tem da po potrebi občasno oddvojijo nekaj strokovnih delavcev za delo na investicijah.

Delavski svet sprejema zasnovno centra za tehnično in zdravstveno varstvo delavcev in jo posreduje v razpravo delavcem tozdog in delovnih skupnosti, obenem s samoupravnim sporazumom o osnovah plana delovne organizacije.

Da bi se osnovna funkcija centra lahko realizirala, je treba čimprej pripraviti samoupravni sporazum o obsegu in vrsti posameznih zdravstvenih storitev s področja dejavnosti obratne ambulante in medicine dela z izvajalci teh del ter na principih neposredne svobodne menjave dela.

Delavski svet načelno podpira izgradnjo večnamenskega objekta, v katerem bo tudi center za tehnično in zdravstveno varstvo delavcev, ki je okvirno opredeljen že v predlogu srednjeročnega plana. Priporoča, da se del sredstev iz davčnih olajšav, ki jih imajo tozdi, ki zaposlujejo invalide, združuje za namene izgradnje centra. Za združevanje in uporabo teh sredstev morajo strokovne službe pripraviti konkreten samoupravni sporazum.

Izgradnja centra mora biti poogojena tudi z zunanjimi viri finančnih sredstev.

Delavski svet ugotavlja, da so delavski sveti vseh tozdog in delovnih skupnosti na svojih sejah v mesecu septembru 1980

sprejeli rebalans gospodarskega načrta za leto 1980.

Delavski svet določa predlog samoupravnega sporazuma o temeljih plana železarne Ravne za obdobje 1981—1985 in ga daje v sprejem delavskim svetom tozdog.

Delavski svet sprejema informacijo družbenega pravobranilca samoupravljanja in odgovor TOZD komerciala v zvezi z vprašanjem sklepanja samoupravnih sporazumov, kjer obstaja možnost kršitve družbeno-ekonomskih odnosov.

Delavski svet ugotavlja, da samoupravni sporazum o poslovnem sodelovanju med SOZD Slovenske železarne in Inženiringom Bled, ki ga je pogojno že sprejel delavski svet sozda in za katerega delegacija železarne Ravne ni glasovala, ne upošteva pripomb iz železarne Ravne. Pripombe je treba ponovno posredovati delavskemu svetu sozda. Železarna Ravne je za sklenitev tega samoupravnega sporazuma, če bodo pripombe upoštevane. Delavski svet želi ponovno razpravljati o usklajenem predlogu samoupravnega sporazuma.

Delavski svet sprejema predložene spremembe pravilnika o popisu sredstev in njihovih virov (pravilnika o inventuri).

Delavski svet potrjuje prioriteto listo za kadrovska stanovanja.

Delavski svet apelira na izvršni svet skupščine občine Ravne, da se maksimalno angažira in zagotovi osnovno preskrbo s plinom v občini.

Pri tapetnikih

s tem realiziral 75 odst. vrednosti prodaje na domačem trgu. Obdelanih ulitkov je bilo prodanih le 34 odst., a obdelanih odkovkov za 2 odst. več, kot je predvideno z načrtom prodaje. Valjev je bilo prodanih 71 odst., strojev in naprav pa 79 odst. od načrtovanih.

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI. Mesečni načrt odpreme je bil presežen za 93 odst., TOZD pa je s tem realiziral za 40 odst. več, kot je predvideno s planom prodaje na domačem trgu. Največji presežek je bil zabeležen pri industrijskih nožih — 52 odst., brzoreznega orodja pa je bilo izdelanega za 12 odst. več, kot je predvideno s planom prodaje na domačem trgu. Še vedno pa je precejšen zaostanek pri proizvodnji tobačnih nožev in upogibnega orodja.

TOZD PNEVMATIČNI STROJLI. TOZD je mesečni načrt odpreme dosegel v višini 78 odst., vendar znaša realizacija, to je vrednost zaradi spremenjenih cen, znatno več. Tako je realizacija pnevmatičnih strojev višja za 66,0 odst., orodja za pnevmatične stroje 32,0 odst., lafet za 64,0 odst. in vrtnega orodja 67,0 odst.

TOZD VZMETARNA. Mesečni načrt je TOZD dosegel v višini 93 odst. in s tem realiziral za 3 odst. več, kot je predvideno s planom prodaje na domačem trgu. Listnatih vzmeti je bilo prodanih za 5 odst. več, vzmetnih palic pa le 91 odst. od načrtovane prodaje na domačem trgu.

TOZD RO PREVALJE. TOZD je mesečni načrt odpreme presejel za 33 odst. in s tem realiziral 17. odst. več, kot je predvideno s planom prodaje na domačem trgu. Pil je bilo prodanih za 40 odst. več, rezilnega orodja pa 10 odst. več kot predvideva načrt prodaje na domačem trgu.

UVOZ

Devizni režimi, t. j. omejitve z deviznimi in blagovnimi kontingenti, so bili tudi v septembru najtrši oreh pri uvozu blaga. Pri tem je bil najhuje prizadet reprodukcijski material za stiskalnice in za orodje.

Za brusne plošče smo prejeli odobritev, vendar le za petino potreb za redno proizvodnjo v

Septembrska nabava in prodaja doma, uvoz, izvoz

NABAVA

Zaloge starega železa so se do konca septembra znatno izboljšale. Vendar nam železarna Smederevo zaradi slabše oskrbe s koksom še vedno ne dobavlja belega surovega železa, zato se je tudi precej povečala poraba karburita.

Problematična preskrba z ognjestalnim materialom se je sicer rahlo izboljšala, vendar je bilo konec meseca ponovno čutiti pomanjkanje šamotne kot tudi kromitne in magnezitne opeke. V preskrbi s ferolegurami in gorivi sicer ni prišlo do prevelikega pomanjkanja, vendar pa nastajajo težave preskrbe z olji in mazivi. Podobni problemi so prisotni tudi v preskrbi z izdelki črne metalurgije, kovinsko predelovalne industrije, utenzilij ter vijačnega in elektroinstalacijskega blaga.

PRODAJA DOMA

TOZD JEKLOLIVARNA. Planirano količino na domačem trgu je TOZD dosegel le v višini 70,4 odst., saj je bil močno podarjen izvoz, kar se vidi že iz tega, da je bila skupna proizvodnja presežena za 2,8 odst. Forsiranje izvoza tako precej pove-

čuje zaostanke na domačem tržišču.

TOZD VALJARNA. TOZD v skupnem ni dosegel planirane prodaje na domačem trgu predvsem zaradi izpada 40-tonske elektropeči v TOZD jeklarne, kar je vplivalo na zmanjšanje prodaje gredic. Presežek je bil edino pri proizvodnji paličastega jekla in je tudi znatno vplival na dober finančni rezultat.

TOZD KOVAČNICA. Planirana prodaja na domačem trgu ni bila dosežena, vendar je dober asortiman pripomogel, da so finančni pokazatelji nad planiranimi. Več kovane robe je bilo prodane v izvoz, kar je tudi vplivalo na zmanjšanje količine na domačem trgu.

TOZD JEKLOVLEK. S prodajo posameznih skupin izdelkov na domačem trgu ne moremo biti zadovoljni, vendar je povečana prodaja vlečenega jekla za 25 odst. pripomogla, da je bil skupni plan le dosežen. Brušenega jekla je bilo prodanega manj zaradi izvoza, luščenega pa zaradi okvare stroja in pomanjkanja vložka.

TOZD STROJI IN DELI. TOZD je mesečni načrt odpreme dosegel v višini 98 odst. in

IV. četrtletju ter prvih dneh naslednjega leta. Prav tako ni bilo v septembru nobene pozitivne rešitve za realizacijo uvoza najnужnejših nadomestnih delov za investicijsko vzdrževanje obstoječe opreme, kaj šele za opremo.

Cene za osnovne surovine so v tem mesecu mirovale, verjetno zaradi vse bolj naraščajoče recesije v proizvodnji jekla v Evropi. Zagotovljene pa so v glavnem tudi bile vse surovine za redno proizvodnjo oziroma bilo jih je možno zagotoviti še vsaj v zadnjem trenutku, to pa seveda z gledišča uvoznih restrikcij, ne pa tudi pomanjkanja materiala na tržišču.

Kot je bilo že uvodoma omenjeno, pa se nenehno in z zelo malo uspeha borimo s težavami za uvoz reprodukcijskega materiala za proizvodnjo stiskalnic z režimi DK ter orodij in trde kovine z istega naslova, tako da postaja ta proizvodnja že prav vprašljiva.

Proizvodnja slovenskih železarn v septembru in po devetih mesecih

Samo še dobra dva meseca sta do konca letošnjega leta. O največjih težavah in posledicah je bilo že toliko napisanega in povedanega v sredstvih javnega obveščanja, da dobrih proizvodnih rezultatov tako ali tako ne more nihče pričakovati. Dejstvo je, da ena visoka peč v železarni Jesenice ni obratovala in da je bilo zato razumljivo manj SM-jekla. Čeprav je bila v septembru oskrba s kupljenimi polizdelki nekaj boljše, manjkajočega jekla to ne nadomešča. Skupni zaostanek za načrtovano proizvodnjo jekla po devetih mesecih znaša že okoli 50.000 ton in od tega odpade na jeseniško jeklarno skoraj 31.000 ton.

Proizvodnja surovega železa na pečeh, ki so bile v obratovanju, je bila celo odlična. Na enem plavžu so izdelali na Jesenicah 59 % mesečne proizvodnje in na štorskem elektroplavžu so s 27 % prekoračitev mesečno načrtovane količine že nadoknadili vse zamujeno v prvih mesecih letošnjega leta, in so v zbirni proizvodnji na ravni 102 % izvrševanja plana. Po tretjem četrtletju in ob vseh težavah, ki letos tarejo plavžarje, je letošnja proizvodnja skoraj enaka, kot je bila po devetih mesecih lani, saj zaostaja manj kot za en cel odstotek.

Prav gotovo vas bo zanimalo, kako je s proizvodnjo v drugih jugoslovanskih železarnah. Za september sicer še nimamo podatkov, znani so pa podatki po osmih mesecih.

Proizvodnja surovega železa je realizirana s 87,9 % in od tega je najugodnejši podatek za železarno Zenica, kjer so ob koncu septembra izvajali plan 90 %, v Sisku 88 %, v Smederevu 80 % in v Skopju 71 %. Ti podatki veljajo za proizvodnjo jeklarskega grodlja.

Proizvodnja jekla je bila septembra v slovenskih železarnah kaj revna, saj so povprečno me-

IZVOZ

Načrtovane izvoza v čvrsti (konvertibilni) valuti in kliringu skupaj sicer nismo dosegli, presegli pa smo planirani izvoz v konvertibilni valuti za 10 odst. Za čvrsto valuto smo izvozili predvsem valjano in kovano paličasto jeklo ter neobdelane ulitke, ki zajemajo skupaj 77 odst. konvertibilnega izvoza. Sledijo še industrijski noži, vlečeno jeklo ter vmeti, vendar v manjši vrednosti.

Na podlagi predhodnih pogovorov so bile septembra podpisane pogodbe za stiskalnice in aligator škarje za SSSR za leto 1981. Z že prej sklenjenimi pogodbami za industrijske nože in obdelane valje smo tako pokrili že 86 odst. načrtovane izvoza v kliringu za prihodnje leto. Predvidevamo, da bodo pogovori o nerjavnih armaturah za SSSR v prihodnjem mesecu, in računamo, da bomo razliko do predvidenega letnega plana ustvarili z izvozom tega izdelka.

Na žalost ne gre tudi drugim jugoslovanskim železarnam nič bolje. Plan proizvodnje jekla je dosežen 85,8 %. Med martinarnami je bila po osmih mesecih najboljša izpolnitev na Jesenicah. V Zenici so imeli okoli 93 % ter v železarni Sisak samo 83 % izpolnitev plana.

Konverterske jeklarne še vedno daleč zaostajajo za načrtovano proizvodnjo, ki so jo ob koncu avgusta izpolnjevali le 74 %. Najboljše obratujejo v železarni Zenica, kjer so dosegli 77 % načrtovane proizvodnje. V železarni Skopje so proizvedli mnogo več LD-jekla kot v enakem obdobju lani, zaostanek za načrtom pa le znaša 31 %. Nekaj slabša kot v preteklem letu je bila proizvodnja jekla v železarni Smederevo, kjer zaostajajo za načrtom okoli 28 %. Precej ugodnejše je izpolnjevanje planskih nalog v elektrojeklarnah. V Skopju in Sisku so celo nad planiranimi količinami za 8 mesecev. V Nikšiću izpolnjujejo samo 89 % načrta, v splitski jeklarni pa s kasnitvijo obratovanja nove druge peči tudi le 58 %. Skupno je po osmih mesecih izvajanja gospodarskega načrta za letošnje leto od plana proizvodnje elektrojekla realiziranih 92 %.

Prav gotovo je, da ob tolikem zaostanku načrtovane proizvodnje jekla, ki je jugoslovanske železarne dosegajo blizu 86 %, ni mogoče pričakovati, da bi bila kaj boljše blagovna proizvodnja. Izpolnitev je znašala 80,4 % ali okoli 4,0 % je letošnja blagovna proizvodnja po osmih mesecih celo manjša, kot je bila v enakem obdobju lani. Razen nižje proizvodnje jekla je letos zaradi uvoznih restrikcij manjši tudi uvoz polizdelkov. Podobno kot je po osmih mesecih v jugoslovanskih železarnah, je bilo v septembru in po devetih mesecih izpolnjevanje plana blagovne proizvodnje v slovenskih železarnah. Plan je bil dosežen v septembru 85 %, tako da znaša zaostanek ob koncu tretjega četrtletja že 11 %. V železarni Jesenice je bil do-

sežen linearni mesečni načrt 81 %, v železarni Ravne 97 % in le v železarni šture 100 %.

V Štorah tudi edini izpolnjujejo zbirni načrt in je njihova letošnja proizvodnja večja kot v enakem obdobju leta 1980. Predelovalci žice so v septembru po teži dosegli 93 % mesečnega načrta, za devetmesečnim pa zaostajajo 5 %, kar je 2 % manj, kot je znašala njihova proizvodnja v enakem obdobju lani.

Skupno je letošnja blagovna proizvodnja v slovenskih železarnah približno 3 % manjša, kot je bila pred začetkom zadnjega četrtletja lani. Čeprav sem v uvodu zapisal, da je bila oskrba z vložkom boljše, ni rečeno, da je bila takšna, kot so jo za predelavo potrebovali. Še vedno oskrba ni zadostna in tudi ne v potrebnem asortimanu, kar izdatno vpliva na program in količino blagovne proizvodnje.

Vrednost prodanih proizvodov v septembru kar za 10 % presega načrtovano vrednost in prav v vseh delovnih organizacijah so nad 100 % realizacijo. Resnici na ljubo moram zapisati, da takšen rezultat ni samo igra cen, temveč je tudi zasluga večjega deleža večvrednih proizvodov. To je posebno značilno v izvozu, kjer je vrednost v dolarjih 100 % planirane od 105 % količinske izpolnitve. Če se spomnite leto dni nazaj ali še nekaj manj, je bila razlika dvojna in še več. Letošnja realizacija prodaje je po tretjem četrtletju z 99 % skoraj na ravni načrtovane vrednosti in 31 % večja kot v enakem obdobju lani. Kaže, da glede izvajanja načrta vrednosti prodaje ob koncu leta ne bo večjih problemov.

Slabše kaže z izvajanjem vrednosti izvoza, kjer je ob koncu tretjega četrtletja dosežena vrednost 87 % plana. Letošnja dosežena vrednost izvoza je kar 51 % večja, kot je bila po lanskih devetih mesecih. Prizadevnost za izpolnjevanje plana je povsod velika, kar dokazuje tudi dosežek. Obstaja pa bojazen, da bo

V jeklotovarni

zaradi nastopajoče krize v železarski proizvodnji zahodnoevropskih proizvajalcev jeklarske izdelke vse težje prodajati na svetovnem, predvsem pa evropskem trgu in da bo tudi vse ostrejša konkurenca ponudbe in cen.

Čeprav so bila nekatera popravila prenesena v oktober, kar naj bi obetalo sicer manjšo proizvodnjo, so izgledi, da bi znala biti oktobrska proizvodnja le ne-

kaj boljša kot septembrska. Plavž na Jesenicah zopet obratuje. Težave so še in še bodo, vendar ne kažejo na nujnost omejevanja proizvodnje. Nasprotno so izgledi, da bi znala biti oskrbljenost z vložkom še nadalje zadovoljiva, če ne že dobro. Če bo še vsaj nekaj manj zastojev in večja prisotnost na delu, lahko pričakujemo tudi boljše rezultate.

Milan Marolt

Med železarji komunisti

OO ZKS TOZD RPT

Tudi v novi organizacijski obliki se TOZD za razvoj proizvodnje in trga dokaj uspešno vključuje v reševanje gospodarske stabilizacije, predvsem v smeri razvoja proizvodnje metalurške in mehanske tehnologije in naprav kot tudi raziskave tržišča in sklepanja novih poslov.

»Vsi zaposleni v TOZD RPT se dobro zavedamo, da je ena naših glavnih nalog tudi izvoz. Temu področju posvečamo veliko pozornosti. Zavedamo se namreč, da izvoz ne more prinesiti vsakega izdelka na tuja tržišča brez prejšnje temeljite raziskave tržišča in izdelkov. Ker je TOZD RPT v sedanjih organizacijski obliki še relativno mlada temeljna organizacija, saj deluje šele od julija letos, bodo rezultati raziskave trga in razvoja novih poslov rodili sadove šele čez nekaj časa. Kljub temu pa se že sedaj kažejo bistvene spremembe, predvsem na področju raziskave trga in pri sklepanju novih poslov. Res pa je, da v tem kratkem času še nismo uspeli rešiti vseh načrtovalnih nalog, ki smo si jih ob ustanovitvi TOZD načrtali,« je uvidoma dejal **Ivan Globočnik**, sekretar OO ZKS.

V tej novi temeljni organizaciji pa se v tem kratkem času delovanja tudi niso uspeli povsem organizirati. Se vedno namreč ugotavljajo, da imajo nekatera dela nezasedena. Vzrok je v pomanjkanju strokovnih delavcev in ne nazadnje v politiki planiranja kadrov. Tudi prostorsko se še niso uspeli organizirati, saj so da-

nes delavci TOZD RPT »razvrščeni« po vsej železarni. Pravijo, da bodo ta problem vsaj delno rešili z dograditvijo nove »sodobne« lesene barake v zahodnem delu železarne. V tem kratkem obdobju se je uspela konstituirati le osnovna partijska organizacija TOZD RPT, ki danes šteje 35 članov. Z reorganizacijo prejšnjega TOZD se je komunistom po nekaj letih le uspelo združiti v močnejšo OO ZKS. Kot pravijo, bodo sedaj pri svojem političnem, samoupravnem in vsakdanjem delu dosti bolj učinkoviti. Da bodo lahko res, so že letos spregovorili o delovanju delegatskega sistema, predvsem pa o delovanju njihovih delegatov pa o informiranju znotraj TOZD in zakaj pri njih ne delujejo povratne informacije. Predlagali bodo tudi, da naj bi vse seje potekale zunaj delovnega časa. To že nekaj časa počno komunisti. V začetku novembra po bodo komunisti razpravljali o samoupravnem in prostorskem preoblikovanju krajevnih skupnosti Črna, Prevalje in Ravne. Tako bodo najprej vsak v svoji krajevni skupnosti sodelovali pri javnih razpravah, nato pa bodo prisotni pri ustanavljanju novih krajevnih skupnosti. Tudi za zimsko obdobje so si komunisti v TOZD RPT že sestavili teme, o katerih naj bi spregovorili. Tako nameravajo analizirati izvajanje politike stabilizacije in kako pri njih deluje SLO in DS.

OO ZKS TOZD VZMETARNA

Zaradi nerealno postavljenih delovnih norm pri novem »češkem« kalilnem stroju v TOZD vzmetarna je zadnje čase prihajalo med tremi delovnimi skupinami, ki opravljajo delo pri tem stroju, do precejšnjega nezadovoljstva. Ker delavci pri tem stroju, ki so za opravljeno delo prejeli res nekoliko manjši osebni dohodek, kot so si ga v resnici zaslužili, niso uspeli dokazati svoje pravice, je rešitev tega problema prevzela osnovna partijska organizacija.

»Ker delavcem ni nihče svetoval ali pa o tem niso hoteli slišati v TOZD smo komunisti ta problem hoteli razčistiti sami. Zahtevali smo, da se morajo vse delovne norme pri tem kalilnem stroju ponovno preučiti. Od tehnološkega oddelka smo dobili v zelo kratkem času odgovore, in sicer, da so delavci pri tem kalilnem stroju resnično zaslužili manj, kot naj bi. Ze s prvim septembrom pa so prejeli osebne dohodke po novi oceni. Kot kaže, se je ta problem le rešil, saj ni slišati nobenih novih pritožb,« je dejala **Leopoldina Planšak**, sekretarka OO ZKS.

Tudi na drugih področjih so se komunisti TOZD vzmetarna večkrat izkazali. Ker OO ZKS v tej TOZD ni mogla organizirati delovne akcije za ureditev Ivarčkega jezera, je vloga organizatorja

prevzela in uspešno opravila osnovna organizacija ZKS. Kljub temu da tudi komunistom ni uspelo zainteresirati vseh 130 delavcev, kolikor jih danes dela v tem TOZD (akcije se jih je namreč udeležilo samo deset), so opravili vsa predvidena dela.

Tudi v TOZD vzmetarna ugotavljajo, da je pri njih, čeprav odstotek bolniške upada, še vedno dokaj visok. Kot pravijo, je temu nedvomno vzrok težko fizično delo, zakajena proizvodna hala in stalni močni preprihi. Ugotavljajo pa tudi, da se je septembra kljub dobri preventivi pri njih zgodilo kar pet delovnih nezd. Z zadovoljstvom le ugotavljajo, da se je letošnje leto tudi pri njih močno znižal odstotek zamujanja na delo in da so tako disciplinirani. To se še najbolj pozna pri realizaciji proizvodnih načrtov, saj so v prvem polletju dosegli dokaj zadovoljive delovne uspehe. Kot kažejo devetmesečni podatki, pa ti ne bodo nič slabši ob koncu leta.

Na zadnjem sestanku OO ZKS TOZD vzmetarna so komunisti med drugim spregovorili o njihovem idejnopolitičnem izobraževanju, predvsem pa o tem, kako ima TOZD vzmetarna vedno težave, ko je treba zaposliti nove delavce. Samo v tem obdobju bi potrebovali 12 novih delavcev.

OO ZKS TOZD KALILNICA

Komunisti te osnovne organizacije so se vse letošnje leto sestali samo enkrat. Pa ne zato, da v TOZD kalilnica ni bilo težav in da ni bilo o čem razpravljati. Prav nasprotno, kljub težavam, ki so se v tej temeljni organizaciji pojavile v začetku leta in še vedno niso vse odpravljene, komunisti niso videli potrebe, in ne vidijo je danes, da bi se sestali in o problemih spregovorili. Kje so takšnemu nekomunističnemu obnašanju vzroki, smo tokrat vprašali **Filipa Nagernika**, sekretarja OO ZKS.

»Da smo se komunisti letošnje leto res sestali samo enkrat, je več vzrokov. Poglejte, postal sem sekretar OO ZKS kar tako na »silu«. Nihče me ni vprašal ob kadrovanju, ki ga skoraj ni bilo, niti se ni pozanimal, ali bom sposoben opravljati tako odgovorno politično funkcijo. Ker doslej še nikoli nisem opravljal takih in podobnih funkcij in niti dobro ne vem, kako je treba voditi sestanke in kako se obnašati, da vsem ugajaš, so me izvolili za sekretarja. S tem pa so se tudi pričele moje težave in nedelavnost osnovne partijske organizacije. Verjetno bi bilo drugače, če me ne bi ob izvolitvi razen ravnatelja TOZD vsi ostali komunisti pustili na cedilu. Takšno obnašanje ni komunistično.

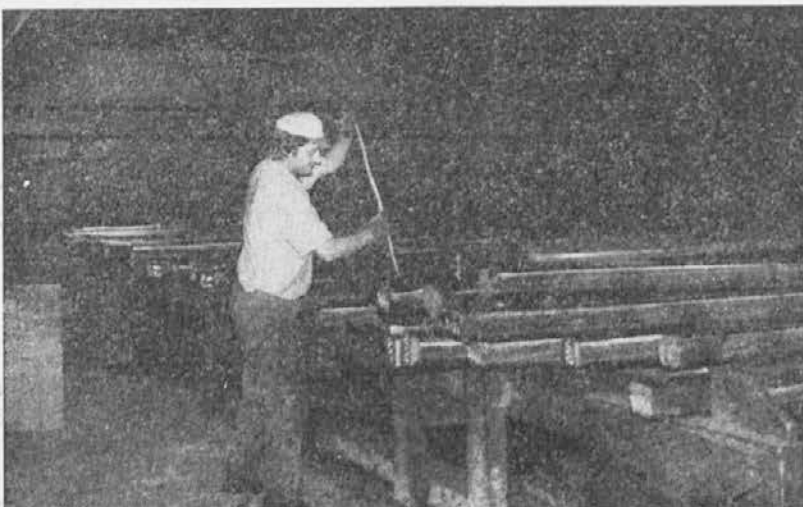
Če že nisem uspešen partijski sekretar, pa dobro vem, kakšen naj bi bil komunist. Če bi bolj sodelovali in se večkrat tudi odkrito pogovorili, kar se letos niti enkrat nismo, bi nedvomno bilo drugače. Zavedam se vseh kritik, ki »dežujejo« name. Priznam, da

sem delno za vse to kriv sam, predvsem da se komunisti nismo sestajali. Svojo nedelavnost pa morajo priznati tudi drugi. Res pa je, da imajo naši komunisti poleg svojega vsakdanjega dela še kup drugih funkcij in da opravljajo delo na štiri izmene. Vse to sicer ne bi smelo vplivati na sestajanje komunistov, a se le pozna,« je dejal **Filip Nagernik**.

V TOZD kalilnica so imeli v začetku leta nekoliko manj dela. Sedaj pa se srečujejo s porastom bolniške.

»Na prvem in edinem sestanku OO ZKS, ki je bil spomladi letos, smo komunisti spregovorili o težavah, ki so nastale zaradi pomanjkanja dela. Do tega je prišlo, ker TOZD stroji in deli ni dostavljala redno zadostne količine gotovih izdelkov za kaljenje v kalilnico. To stanje se je normaliziralo v kalilnici, medtem ko pri kaljenju valjev še vedno stojimo. Res je, da vsi vemo, da je pri nas v kalilnici v porastu bolniška. Posebej o tem problemu komunisti nismo spregovorili. S tem pa še ni rečeno, da s problemom nismo seznanjeni. O porastu bolniške smo spregovorili kar tako med delom. Tako smo tudi analizirali, zakaj je v kalilnici v porastu bolniška. Podatki kažejo, da največ bolujejo delavci pri globinskih pečeh, predvsem tisti, ki so v kalilnici šele malo časa. Ker delo ni tako nevarno za zdravje, vse kaže, da vsak odhod k zdravniku le ni opravičljiv. Seveda to počno le nekateri, predvsem tisti, ki se jim ne ljubi delati,« je zaključil **Filip Nagernik**.

Franc Rotar

Pri ofag peči

VI. TEKMOVANJE MLADIH KOVAČEV JUGOSLAVIJE

Letošnje tekmovanje mladih kovačev Jugoslavije je bilo v Novi Gradiški od 15. do 18. oktobra v organizaciji tovarne orodja Nova Gradiška (TANG). Prireditev je bila na visoki ravni.

Tekmovanja se je udeležilo dvanajst ekip, dve pa sta bili opazovalki. Vsaka železarna — kovačnica lahko nastopi z eno ekipo, ki šteje 4 tekmovalce, stare do 30 let.

Tekmovanje je potekalo po programu, ki je bil sprejet na sestanku koordinacijskega odbora in predstavnikov vseh nastopajočih ekip.

Prvi dan je bilo tekmovanje v teoretičnem znanju, kjer je dobil vsak tekmovalac 30 vprašanj v pisni obliki; vprašanja so bila o samoupravljanju, važnejših datumih v našem samoupravljanju, tehnologiji, kovanju, termični obdelavi in varstvu pri delu. Vsak pravičen odgovor je bil ocenjen z 10 točkami, tako da je bilo možno dobiti 300 točk.

Drugi dan tekmovanja je bil praktični del. Tu je bilo treba skovati izdelek po priloženem načrtu. Kovali smo s parnimi kladivi.

Odkovek je bilo treba skovati v 12 minutah. Ocenjeval se je čas kovanja, predpisane mere in oblika izdelka. Za pravilno izdelan odkovek in v predpisanem času je bilo možno zbrati 700 točk, tako da je lahko tekmovalac, ki je pravilno rešil vseh 30 vprašanj in izdelal odkovek pravilno v predpisanem času, zbral največ 1000 točk.

Na tekmovanju so železarno Ravne — TOZD kovačnica zastopali tekmovalci: Ferdo Mager, Alojz Šumnik, Branko Oder in Franjo Kocen.

Naši tekmovalci so dosegli izreden uspeh, saj je to tekmovanje mladih kovačev iz cele Jugoslavije.

Rezultati — ekipno:

1. Crvena zastava, Kragujevac
2. Železarna Ravne — TOZD kovačnica, Ravne
3. MIN, Niš

Izreden uspeh je dosegel Branko Oder, ki je zavzel I. mesto v teoriji in II. mesto v skupni razvrstitvi teorije in prakse.

Po razgovoru o pripravah drugih tekmovalcev smo izvedeli, da so bile ekipe Crvene zastave iz Kragujevca omogočene enomesečne priprave, pa tudi druge ekipe so se temeljito pripravile. Zato je uspeh naše ekipe, ki je osvojila II. mesto brez skupnih priprav, več kot odličen.

Adi Sekavčnik

ga ima šele petnajst minut čez dve, ostane do druge ure za strojem, čeprav normo doseže že prej. Zanimivo se ji zdi, da se najbližnjim najbolj mudi domov. Zgraža se tudi nad tistimi, ki z delom nehajo pred koncem šihata, na drugi strani pa se jezijo, da so jim določili previsoko normo.

Tam, kjer dela, so v glavnem sami moški. Navadila se je nanje in na njihove »finte«. Sprejema jih pač takšne, kot so. Drugače pa dela z njimi raje kot z ženskami. Vedno so ji pripravljeni priskočiti na pomoč.

Marjeta je tako pridna in dobra delavka, da so ji celo predlagali, naj sodeluje na delovnem tekmovanju kovinarjev in metalurgov. Resno je že mislila na to, a je potem ravno takrat šla na dopust. Po njenem so taka

Marjeta Gruber

tekmovanja vredna vse pohvale. Je za to, da bi sodelovale tudi ženske, saj delajo vse tisto, kar moški. Upa, da prihodnje leto ne bo edina kandidatka, tako da se bodo tudi delavke lahko pomerile med seboj. Sicer pa meni, da so ženske še premalo upoštevane. Najbrž so tudi same veliko krive za to. Nekatere so prezaposlene z domačimi skrbmi, druge si premalo upajo. Tudi ona spada med slednje. Je v delegaciji za zdravstvo ter prvo leto funkcionarka sindikata, a si letos ni upala veliko kaj povedati. Drugače pa se ji zdi, da imajo delavci v železarni dosti besede in da so zadovoljni, le referendumov ne ponavljajo z veseljem. Tudi obveščeni so po njenem dovolj in pravočasno.

Marjeta se nad svojim delom ne pritožuje. Zelo je zadovoljna z njim in pravi, da ga ne bi zamenjala s pisarniškim. Danes, ko večini žensk pomeni nekaj le pisarniški stolček, so takšne Marjete veliko vredne.

Helena Merkač

OB ROBU:

KAMPANJA IN KONTINUITETA

Kampanja mi pomeni pomembno enkratno akcijo, ki je (ali naj bi bila) tako nujna, da se vanjo zaženemo in ji podredimo vso drugo dejavnost, dokler akcije ne končamo.

Kontinuiteto razumem kot dogovorjeno neprekinjeno delovanje v neki smeri za doseg določenih daljnjih ciljev ali za vzdrževanje nekega stanja.

Primeri: kampanja je kres — kontinuiteta je trajno goreča peč. Kampanja je enodneveni seminar — kontinuiteta je eno-, dve-, štiriletno šolanje. Kampanja je priprava in izvedba referendumov za samoprispevek — kontinuiteta je skrb, da se za zbrani denar zgradi, kar je bilo načrtovano za dobo štirih, petih let.

Značilnost kampanje je med drugim, da je težko voditi istočasno več kot eno. Značilnost kontinuitete je, da ob primerni organizaciji lahko poteka več dejavnosti istočasno, posebno še, če se med seboj kakorkoli povezujejo in dopolnjujejo.

Učinek kampanje je večkrat kratkotrajen, učinek kontinuitete praviloma trajen. Dokaz: na načelu kontinuitete so zgrajeni: šolski sistem, treningi športnikov, dnevno obveščanje prek RTV in časopisja itn.

Posebno na družbenem (tudi družbenopolitičnem) področju pogosto grešimo, ko segamo po metodah kampanje namesto po kontinuiteti. Predvsem pri izobraževanju delegatov, aktivistov, dopisnikov in kulturnikov; tudi pri prosvetljevanju nas vseh o bolj humanih medsebojnih odnosih. Nепrekinjena dejavnost je namreč pogosto lahko pogoj za to, da uspe kampanjska akcija. Če smo namreč z določenimi stvarmi že vnaprej dovolj seznanjeni ali jih celo že gojimo, bomo novost mnogo prej sprejeli, kot če nas doleti v obliki tujka.

Torej: splača se domniti, kdaj vse v prihodnje kontinuiteta.

Marjan Kolar

OBRAZ IZ TOZDA:

Raje pri stroju kot v pisarni

Delavk se v »Informativnem fužinarju« redko spomnimo. Seveda napolnimo strani z njihovimi podobami v prvi marčevski številki in mogoče še tu in tam predstavimo kakšno funkcionarko, drugače pa v našem glasilu gospodarijo moški. Zato je prav, da med obrazi iz tozda prikažemo tudi kakšnega ženskega.

Marjeta Gruber iz industrijskih nožev je pravzaprav še dekle. Stara je šestindvajset let in že sedem let dela kot rezalka. Pred kratkim so ji kot edini ženski zaupali numerično krmiljen

stroj. Ponosna je na to pa še bolj zadovoljna, ker jo privlači zahtevnejše delo. Moti jo, da jo nekateri zaradi tega obrekujejo. Sicer pa so jo tako ali tako predlagali delavci in ko so jo vprašali, je seveda sprejela. Sedaj govori, da bo kmalu dobila sodelavko. Naročil je menda ogromno, stroj pa popoldne stoji. Če bo treba, se ne bo branila hoditi na ših tudi v dveh izmenah. Kdove kakšnih obveznosti zaenkrat še nima. Prej je stanovala na Lešah, sedaj pa v Kotljah. Vozi se z avtobusom. Ker

RAZMIŠLJANJE O INOVACIJAH

Minilo je že nekaj časa, odkar smo sprejeli samoupravne akte o inovacijah. Nekatere delovne skupine so se v razpravah v to problematiko poglobile bolj, druge manj. A to ni namen mojega pisanja.

Občutek imam, da vseskozi dajemo premalo poudarka majhnim inovacijam, čeprav velja rek, da iz malega raste veliko. Z večjim upoštevanjem teh bi lahko v inovacijski krog vključili več »pasivnih opazovalcev«. Možnosti za razne pogruntavščine je veliko. Samo opisati jih je treba, za izvedbo pa po potrebi poiskati pomoč sodelavcev. Osebnostno menim, da se prav pri majhnih vsakdanjih inovacijah kaže ustvarjalni duh delovnega človeka, pa naj bo to na kateremkoli delovnem mestu.

Kritično opominjam tiste zlobne in cinične posmehljivce, ki jim je vsaka novost brez pomena. Žrtve teh so običajno prav preprosti delavci, ki jim inovacijska žilica ne da miru. Zakaj ta zloba, cinizem in zavist? Predvsem zato, ker sami nimajo toliko samozavesti in hrabrosti, da bi se s kakšno idejo izpostavili javnosti. Ne gre prezreti dejstva, da imajo ljudje pri prijavi inovacij tudi slabe izkušnje. Zgodilo se je že, da je predlog, ki je dajal dobre rezultate, dobil etiketo »da« tozdu ni prinesel nobene koristi.

Delavci večkrat niso popolnoma seznanjeni s problematiko, ki tare tozde glede izmečka, velikih stroškov, neizkoriščenih kapacitet ipd. Podrobne informacije ostanejo le pri ozkem krogu ljudi, ki potem vedo, kdaj je potrebno delo vrniti iz drugega tozda v svoj, iz ene delavnice v dru-

go itd. Pri takem prenosu dela je včasih tudi nekaj prihranka.

Logično je, stremeti za tem, da bi v vsakem tozdu svoje predmete dela sami obdelovali in izgotovili v vseh fazah. Pri tem naj bi bili tudi manjši stroški. Stabilizacijska prizadevanja nas silijo v to smer.

Že pred leti smo rekli in zapisali, da bomo dali razpise za rešitve posameznih nalog. Zakaj smo s tem prenehali? Ali morajo res posamezniki opravljati vsak svojo inovacijo z vsakdanjimi in tehnološko že dognanimi rešitvami? Opravičilo, da ni zagotovila, kdaj se komu zablisi ideja, ali prej ali pozneje, drži. Drži pa tudi, da pri posamezniku zablisi ideja takoj, ko se pokaže, da bi se pri neki stvari dalo zaslužiti. Ne smemo dovoliti, da bi na področju inventivne dejavnosti imeli monopol posamezniki ali določene strukture. Zmotno je mišljenje, da naj bi bila nagrada za inovacijo primerna položaju, ki ga ima kdo v službi. Možno je, da bo kdo zahteval samo simbolično nagrado.

Še nekaj. Preveč kompliciramo. Pri prijavi predlogov, od katerih ne pričakujemo nekih večjih otipljivih koristi, so pa umestni, je treba predlagatelje nagraditi s tolažilno nagrado. To delajo tudi drugod po svetu. Zakaj ne bi tudi pri nas?

Nazadnje mi dovolite, da predlagam akcijo: »Tisoč delavcev — tisoč inovatorjev«. Če je taka akcija v veljavi za dopisnike in druge, zakaj ne bi bila še za koga? S tekmovanji kovačev, livarjev, kovinarjev že uspevamo, naj bodo na vrsti še inovatorji!

Jože Jesenek

Oblikovanje pokojninske osnove

Na seji konference delegacij za pokojninsko in invalidsko zavarovanje tozdv in delovnih skupnosti je bilo postavljeno delegatsko vprašanje, kateri elementi osebnega dohodka se štejejo v pokojninsko osnovo.

Povzetek razlage tega vprašanja je naslednji:

To so tisti deleži OD, ki jih skladno z zakonom določajo delavci v svojih samoupravnih aktih. Denarne dajatve iz OD se odmerijo po osnovah OD, ki jih določajo zakonski predpisi (zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, samoupravni predpisi SPIZ v SRS).

Pokojnina, starostna ali invalidska, se odmerja od pokojninske osnove, ki se izračuna od poprečja mesečnega OD, ki ga je zavarovaneec prejemal v zadnjih desetih letih pred upokojitvijo (lahko pa si zavarovaneec izbere tudi kakšno drugo desetletje).

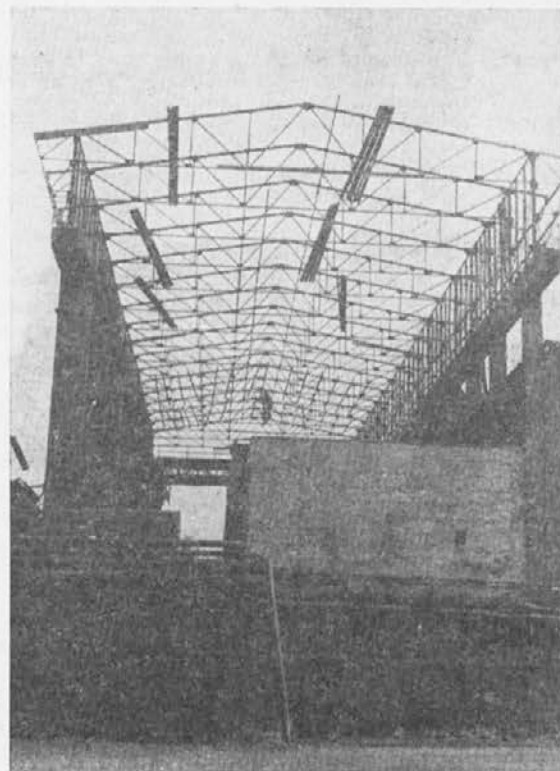
Po določbah statuta SPIZ se za izračun pokojninske osnove šteje tudi osebni dohodek, ki ga je zavarovaneec dobil za delo v času, ko je bil po zakonu dolžan delati dalj kot polni delovni čas, in za delo z nepolnim delovnim časom. Ravno tako se v osebni dohodek za izračun pokojninske osnove všteta nadomestila osebnega dohodka iz invalidskega zavarovanja, začasna nadomestila ter oskrbnine, izplačane po predpisih o zdravstvenem zavarovanju in predpisih o delovnih razmerjih.

V pokojninsko osnovo se tako šteje osebni dohodek, ki ga je delavec pridobil s svojim živim in minulim delom, ugotovljen in izplačan po šifrah plačilne kuverte.

Deleži OD za redni delovni čas

1. Delež OD

- 01 — po zahtevnosti dela
- 02 — po osebnem prispevku
- 03 — povečanje za popoldansko delo
- 04 — povečanje za nočno delo
- 05 — povečanje za delo ob nedeljah

Mreža

- 06 — povečanje za deljeni delovni čas
- 07 — po posebnih pogojih dela
- 08 — za minulo delo

2. Nadomestila OD

- 11 — za letni dopust
- 12 — za izredni dopust do 7 dni
- 13 — za praznike
- 14 — za praznike v 4. izmeni
- 15 — za druge odsotnosti po poprečjih
- 16 — za druge odsotnosti po tekočem mesecu
- 17 — po refundacijah

3. Druga izplačila

- 18 — razlika do najmanjšega OD po sporazumu
- 19 — razlika članom ZB po sporazumu ŽR
- 20 — poračun OD
- 21 — dodatek za delo na praznik
- 22 — obračunske razlike
- 23 — OD po zaključnem računu
- 24 — dodatek za delo v 4. izmeni

4. Drugi prejemki

- 50 — invalidski dodatek II. kategorije
- 51 — nadomestilo OD za bolezen v breme ŽR
- 52 — nadomestilo OD za bolezen v breme SZVZ
- 53 — invalidski dodatek III. kategorije
- 62 — dodatek ZB

Ne štejejo se v pokojninsko osnovo osebni in drugi prejemki, kot: regres za letni dopust, nagrade, avtorski honorar, dodatek za ločeno življenje, terenski dodatek, otroški dodatek, nagrade za jubileje dela in odpravnine, tehnične izboljšave, delo po pogodbah oziroma vsi deleži po šifrah plačilne kuverte, ki jih nismo navedli, ko smo prikazali deleže, ki gredo v pokojninsko osnovo.

Upamo, da smo vsaj delno odgovorili na postavljeno vprašanje. Da bi se izognili različnim razlagam, kateri deleži se upoštevajo za izračun pokojninske osnove, smo konkretno navedli vse deleže po šifrah plačilne kuverte. Vsak posameznik lahko na svoji plačilni kuverti preveri in se prepriča, da so to vsi deleži osebnega dohodka, ki ga je zaslužil z delom v rednem delovnem času.

Služba za sistem OD

Železarji o temeljih planov SIS v letih 1981-1985

Zbori delavcev tozdv in delovnih skupnosti železarne Ravne so med 25. 9. in 15. 10. 1980 na javnih razpravah obravnavali osnutke SaS o temeljih planov občinskih in republiških interesnih skupnosti družbenih dejavnosti ter materialne proizvodnje. Na njih so izoblikovali naslednje pripombe, stališča in predloge:

1. Izražena je kritika, ker iz osnutkov temeljev planov občinskih interesnih skupnosti ni bilo mogoče vsaj približno izračunati, koliko sredstev letno naj bi prispevala posamezna temeljna organizacija za izvajanje planirane dejavnosti posamezne interesne skupnosti.

2. Glede na sprejete ukrepe za stabilizacijo gospodarstva in njegove krepitve materialne osnove v naslednjem srednjeročnem obdobju ne bi smeli dodatno obremenjevati dohodka temeljnih organizacij. Zato predlagamo, da ne sme biti v globalu višjih prispevkov in prispevnih stopenj, kot so v poprečju v letu 1980 za vse oblike skupne in splošne porabe.

3. Cilji sedanje družbene usmeritve so, da bi vse oblike skupne in splošne porabe obdržali v mejah, ki jih še objektivno zmora gospodarstvo. Zato je nujno potrebno temeljito pretehtati vse predloge novih investicij interesnih skupnosti. Menimo, da bo nekatere treba preložiti oziroma planirati za drugo srednjeročno obdobje (1985/90).

4. Za zagotovitev pogojev prehoda na usmerjeno izobraževanje bo v srednjeročnem obdobju 1981/85, predvsem pa v letu 1981, potrebnih nekaj dodatnih sredstev, ki se bodo zbirala iz presežkov sredstev interesnih skupnosti, sredstev za gradnjo objektov družbenega standarda in delno iz samoprispevka. Nikakor pa ne bi smeli iskati dodatnih sredstev za te namene iz dohodka temeljnih organizacij.

Konkretna stališča in pripombe k osnutkom temeljev planov za posamezno interesno skupnost:

OTROŠKO VARSTVO

Z osnutkom temeljev plana skupnosti otroškega varstva soglašamo, vendar s pripombo, da je potrebno pri finančni konstrukciji novih investicij zagotoviti tudi potrebna sredstva za začetek dela v novem vrtcu. Nikakor ni sprejemljiv primer vrta pod gonjami, ko je morala skupnost zagotoviti dodatna sredstva za začetek dela.

S predvideno spremembo, da bo občinska skupnost prevzela obveznosti za izplačevanje otroškega dodatka in nadomestila osebnega dohodka za čas odsotnosti z dela zaradi porodniškega dopusta, soglašamo, vendar menimo, da se mora s prevzemom te obveznosti za adekvatno vsoto zmanjšati prispevek za republiško skupnost otroškega varstva. V globalu se nikakor ne sme povečati prispevek za področje otroškega varstva.

OSNOVNO IZOBRAŽEVANJE

Z osnutkom temeljev plana osnovnega izobraževanja v celoti soglašamo. Pripominjamo pa, da je treba s postopnim prehodom na celodnevno osnovno šolo nadaljevati, vendar naj bo ta prehod usklajen z materialnimi možnostmi.

ZDRAVSTVENO VARSTVO

Podpiramo prizadevanja zdravstvenih organizacij, ki jih predlagajo v temeljih planov. Glede krepitve preventivne zdravstvene dejavnosti menimo, da se morajo zdravstveni delavci organizirati in delovati tako,

da bi s preventivno dejavnostjo v temeljnih organizacijah in pri občanih dosegali višji nivo zdravstvenega stanja.

Glede na uresničevanje stabilizacijskih prizadevanj na področju zdravstvenega varstva delavci zahtevamo, da se čimprej začne izvajati racionalna delitev dela med osnovno zdravstveno dejavnostjo, specialističnimi ambulanti in bolnišnicami.

Glede na predlog o uvedbi informacijskega sistema pripominjamo, da je ta v zasnovi preveč omejen na zbiranje in obdelavo statističnih podatkov. Služiti bi moral tudi za spremljanje podatkov o zdravstvenem stanju delavcev in občanov. V zvezi s predlogom investicijske dejavnosti v naslednjem srednjeročnem obdobju predlagamo, da se naj sistem planira na daljše obdobje, in sicer 1981/90, saj v sedanjih in bodočih težjih pogojih gospodarjenja ne bo mogoče zagotoviti vseh potrebnih sredstev za nove oziroma predvidene investicije v naslednjem srednjeročnem obdobju.

Tudi vseh predvidenih novih investicij v bolnišnici Slovenj Gradec ne bo mogoče izvesti v naslednjem srednjeročnem obdobju. Zato predlagamo, da se investicije v bolnišnici planirajo na daljše obdobje, predvsem investicije tehnične delavnice.

pomb. Predlagamo pa, da se vzpostavi tesnejše sodelovanje med strokovnimi zdravstvenimi delavci, komisijami zdravstvenih organizacij in strokovnimi delavci skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja ter strokovnimi (odgovornimi) delavci v združenem delu, da bi zmanjšali odsotnost z dela zaradi bolniškega staleža in uspešno reševali invalidsko problematiko. Ne gre, da jo obravnava po svoje.

ZAPOSLOVANJE

Osnutek temeljev plana občinske skupnosti za zaposlovanje je treba dopolniti s poglavjem, v katerem bo opredeljena dejavnost s področja urejanja štipendijske politike in štipendijskih razmerij. Skupnost za zaposlovanje se mora organizirati in delovati tako, da bo kratko- in dolgoročno obvladovala kadrovske potrebe in gibanja zaposlovanja. To poudarjamo zaradi tega, ker skupnost dobiva pomembno vlogo s prevzemom obveznosti pri urejanju štipendijskih razmerij.

KULTURNA SKUPNOST

V osnutku temeljev plana ni predlagana razširitev dejavnosti, ampak kulturna skupnost želi vsebinsko obogatiti sedanje obli-

TELESNOKULTURNA SKUPNOST

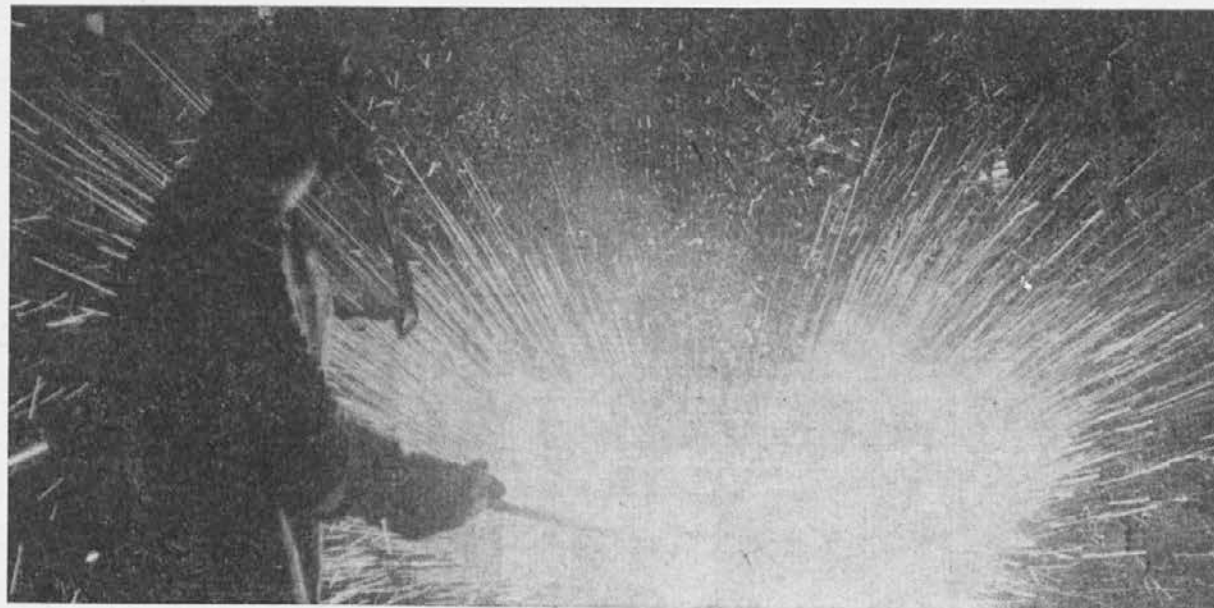
Ugotavljamo, da je glede na materialne možnosti telesnokulturna skupnost v osnutku temeljev plana ponudila preveč obsežen program. Tudi ta skupnost mora svojo dejavnost za naslednje srednjeročno obdobje planirati stabilizacijsko. Predvsem ne bo mogoče zagotoviti dovolj sredstev za izgradnjo objektov in za razvoj vrhunškega športa v občini.

Soglašamo s predvideno novostjo, da se bodo posebej prispevala sredstva za financiranje dejavnosti republiške telesnokulturne skupnosti. Zaradi te spremembe pa se ne sme občutno povečati celotna prispevna stopnja za dejavnost telesne kulture.

V naslednjem srednjeročnem obdobju ne bo mogoče zagotoviti dovolj sredstev za predvideno novogradnjo visoke šole za telesno kulturo in centra za telesno kulturo v Ljubljani, zato predlagamo, da se izgradnja teh dveh objektov prestavi v poznejše plansko obdobje.

STANOVANJSKA SKUPNOST

Na področju stanovanjskega gospodarstva se predvideva precej novosti, ki jih bosta uvedla nova zakona o stanovanjskem

V kovačnici

Predlagamo tudi, da se investicije na nivoju republiške zdravstvene skupnosti (izgradnja onkološkega inštituta in medicinske fakultete) prenesejo v drugo srednjeročno obdobje.

S preložitvijo teh investicij bi se občutno zmanjšala potreba po dodatnih sredstvih oziroma povečanje dodatnih sredstev glede na leto 1980 ne bi smelo biti tako občutno, kot je predlagano v osnutku temeljev plana.

SOCIALNO SKRBTVO

Z osnutkom temeljev plana socialnega skrbstva v celoti soglašamo. Menimo, da skupnost zadovoljivo opravlja svoje obveznosti.

POKOJNINSKO IN INVALIDSKO-ZAVAROVANJE

Na osnutek temeljev plana nimamo bistvenih vsebinskih pri-

ke dejavnosti. Tudi kulturna skupnost mora izvajati svoje dejavnosti v okviru materialnih možnosti in stabilizacijske usmeritve. Za področje kulture tudi v prihodnjem srednjeročnem obdobju ne bo mogoče zagotoviti vseh predvidenih sredstev. Predlagamo, da se zagotavljajo le najnujnejša sredstva za vzdrževanje kulturnih objektov, planirane nove investicije pa se prestavijo v drugo srednjeročno obdobje.

K osnutku temeljev plana kulturne skupnosti Slovenije predlagamo, da se za njihovo osnovno dejavnost zagotovijo potrebna sredstva. Za investicijsko dejavnost pa se naj sredstva združujejo za najnujnejše naložbe, druge pa se naj planirajo za poznejše obdobje.

gospodarstvu in stanovanjskih razmerjih. V javni razpravi o osnutku omenjenih zakonov je bilo in je ostalo veliko nerešenih vprašanj pri urejanju stanovanjskega gospodarstva, zato stanovanjska skupnost ni ponudila doslednega osnutka temeljev plana. Zagotovo pa bo prišlo do novega načina in oblik urejanja stanovanjskih razmerij in financiranja stanovanjske izgradnje. Zato je potrebno, da se v samoupravnem sporazumu temeljev planov jasno opredeli nov način usmerjene graditve stanovanj. V našem interesu je, da se letno zgradi optimalno število kvalitetnih in čimbolj funkcionalnih stanovanj za družbeno sprejemljivo ceno kvadratnega metra stanovanjske površine. V sporazumu je treba tudi jasno opredeliti obveznosti in pravice udeležencev oziroma podpisnikov

sporazuma. K sedanjemu osnutku ne dajemo konkretnih pripomb in stališč, ampak predlagamo, da po sprejetju zakonov stanovanjska skupnost pripravi nov osnutek planov.

KOMUNALNA SKUPNOST

V osnutku temeljev plana je predvideno tudi povišanje enega od virov financiranja izgradnje komunalnih objektov — združevanje sredstev organizacij združenega dela po stopnji 1,30%, kar je za 0,14% več kot do sedaj. S tem povišanjem ne soglašamo, čeprav so nekateri novi komunalni objekti nujno potrebni za zaščito okolja in narave. Večina predvidenih novogradenj komunalnih objektov se bo verjetno lahko izvedla ob racionalnem gospodarjenju s sredstvi v komunalnem gospodarstvu v smislu stabilizacijskih prizadevanj, materialnih možnosti in s tem pravilne časovne porazdelitve novogradenj komunalnih objektov.

Ob javni razpravi osnutkov temeljev plana občinskih interesnih skupnosti smo delavci obravnavali tudi osnutke planov interesnih skupnosti materialne proizvodnje. S predlogom nekaterih osnutkov ne soglašamo v celoti, zato na nekatere dajemo določene pripombe, in sicer:

K osnutku temeljev plana **interesne skupnosti elektrogospodarstva** pripominjamo, da so izhodišča porabe električne energije za naslednje srednjeročno obdobje preizkušena, posebno trendi rasti porabe direktnih odjemalcev niso usklajeni z izhodišči razvoja panog.

Sredstva za predvideno izgradnjo proizvodnih objektov elektroenergetike so v preveliki meri angažirana za neproizvodne elektroenergetske objekte, kot na primer za prečrpalne naprave, naprave za prenos in distri-

bucijo itd. Del izgradnje teh objektov je treba prestaviti v ugodnejše plansko obdobje, več sredstev je treba nameniti za intenzivnejšo izrabo hidroenergije. Poleg sofinanciranja proizvodnih objektov elektroenergetike v sosednjih republikah se naj predvidi tudi sofinanciranje v objektih elektroenergetike industrijskih toplarn, posebno za proizvodnjo elektroenergije, pri čemer bi se izkoriščali tehnološki odpadki. Predlagani osnutek temeljev plana spreminja dosednji način zbiranja sredstev. Menimo, da dosedanji sistema zbiranja sredstev in financiranja ni treba spreminjati, ker je dober. Če se pojavljajo težave pri zbiranju sredstev, verjetno izvirajo v glavnem iz preslabega izvajanja skupnega dogovora. Predlagamo, da zbiranje sredstev po sedanjem sistemu ostane in da ta sredstva ostanejo trajno združena.

Tako imenovani zakup moči naj velja kot doslej le za kategorijo posebnega odjema, saj tega sistema ni mogoče ukiniti, vsaj v sedanjih razmerah ne. Za združevanje sredstev naj bodo opreščene investicije elektroobjektov, ki izkoriščajo odpadno toploto, ter investicije za izboljševanje ekologije. V osnutku temeljev plana se nakazuje sprememba statusa posebnega odjemalca, ki je uzakonjen z zakonom o elektrogospodarstvu Slovenije in v drugih ustanovitvenih aktih interesne skupnosti elektrogospodarstva. Kolikor bi sprejeli spremembo tega poglavja, se spremeni sedanji sistem tarifnih odnosov in položaj dobavnih pogojev posebnih odjemalcev in njihovih pravic.

Te pripombe, stališča in predloge smo oblikovali na podlagi zapisnikov z zborov delovnih ljudi.

Center za samoupravljanje in informiranje

zato, ker so do skrajnosti šablonski od začetka, ko »ne moremo verjeti kruti resnici«, do konca, naj bo umrlemu »zemlja lahka«, kakor da bi mrtvi to čutil.

Se tako iskreno čustvo postane dvomljivo, če ga izrazimo v tisočkrat ponovljenih frazah. Izvzeti čisto brezosebno in zoprno dolžnostno, čeprav gotovo ni bilo mišljeno tako.

A vendar tudi opravičilo takim piscem in govornikom: pisati morajo v naglici in pišejo pač, kakor so na pogrebih slišali druge. Ne vedo, da je preprosta, bolj robata beseda večasih boljša od izrabljene publike.

Odločno pa se ne strinjam s piscom V. D., da bi človeku še po smrti oponašali morebitne »plave« ali kake druge prekrške. Prvič se vsaka kazen odsluži in naj se potem ne vlačijo za človekom. Drugič noben človek ni ta-

ko slab, da ne bi vsaj komu veliko pomenil. Tretjič nihče od nas ni angel in zato nima pravice soditi drugih napočez. Četrtič — koliko pa je lopovščin, ki nikoli ne pridejo pred disciplinsko komisijo?

Vse to in še kaj več so imeli v mislih stari Rimljani in imamo tudi mi, ko pišemo in govorimo o mrtvih. — Le malo več prave mere in okusa nam res ne bi škodilo pri tem.

O rubriki »Odmevi«. Odvisna je od dotoka takšnega gradiva. So pa razna »zakulisja« zelo občutljiva in spolzka področja, ki zahtevajo veliko takta in tehtanja besed. Kajti žaliti nikogar ne smemo, nedokazanih trditve ne objavljamo. Predvsem pa želimo, da se pisci podpišejo z imenom in priimkom ter možato stojijo za svojimi teksti.

Urednik

Iz naših krajev

KS PREVALJE:

NOVA ŠOLA NA STROJNI

Zaradi nekajdnevnega oktobrskega deževja so v krajevni skupnosti Prevalje narasli hudourniki in potoki. Pri tem na sredo niso naredili večje škode. Je pa razmočena zemlja pričela drseti pri Štoparju. O tem **Jože Boštjan, tajnik KS:**

»Ogroženo področje smo si takoj ogledali in pričeli ukrepati, da se plaz ne bi utrgal. Na srečo se je umiril. Strokovnjaki geološkega zavoda iz Ljubljane so nato opravili globinske meritve. Kljub temu smo pri krajevni skupnosti storili vse potrebno, če bi se plaz le utrgal.

Za vse tamkajšnje krajanje, ki jim plaz ogroža stanovanjske hiše, imamo zagotovljena začasna bivališča.«

Konec oktobra so pri prevaljski krajevni skupnosti imenovali odbor za izgradnjo podružnične osnovne šole na Strojni. V razpravi je tudi idejni načrt, še letos pa bodo izdelali glavnega. Graditi naj bi začeli spomladi.

Dobra je vest, da je prevaljski družbeni dom končno priključen na centralno ogrevanje iz bližnjega stanovanjskega bloka.

KS KOTLJE:

GRADIJO NOV VRTEC

Hotuljci so se tudi letos zadnje nedelje v oktobru zbrali pod vasško lipo na osrednji prireditvi ob krajevnem prazniku. Na ta dan leta 1943 so se namreč tam zbrali koroški partizani in domačini na prvem ljudskem mitingu.

Na slavnostni seji sta TOZD jeklolivarna in KS Kotlje pre-

vzela pokroviteljstvo nad sedežem KPJ in OF bivšega dravogradskega okrožja v Kozarnici pod Uršljo goro.

Sicer pa so v Kotljah 20. oktobra končno stekla dela pri gradnji novega montažnega otroškega vrta. Stavbenik je opravil že vsa zemeljska dela in

AKCIJA TISOČ DELAVCEV — SODELAVCEV:

KAKO PISATI O UMRLIH

Spoštovani tovariš urednik! Kot delavec železarne Ravne redno prebiram glasilo Fužinar in se ob njem večkrat zamislim. Poglejte primer:

Umrli je sodelavec. Člani njegovega kolektiva ga opisujejo kot marljivega, vestnega, vedno pripravljene priskočiti na pomoč in ne vem še kako dobrosrčnega (kar pa v resnici ni bil).

Pri tem se mi postavlja vprašanje, ali je res potrebno človeka po smrti tako obdariti s temi našimi »naj«, čeprav jih v času življenja ni bilo mogoče uporabiti. Zato bodimo realni in objektivni ter jim ne dajamo nepotrebnih zahval.

Drznil bi si predlagati, da se osnuje odbor ali če hočete cenzura, ki bi se s pisci podobnih zahval posvetovala ter ob tem

tudi uporabila kot gradivo spise iz arhiva disciplinskih komisij ipd.

Ob vsem tem bi pa še predlagal, da se v Fužinar vnese nova rubrika (saj upam, da je prostora dovolj), ki bi imela naslov »ODMEVI« ali podobno. To naj bi bila rubrika, ki bi prodrila v zakulisje vseh naših debat, tekmovanj, prireditvev ipd. Saj se mi zdi Fužinar kot aktualno samoupravno glasilo brez kritike preveč monotono.

Pred časom ste vabili delavce železarne, naj postanejo vaši sodelavci ter naj sodelujejo s svojimi predlogi o oblikovanju aktualnega delavskega informatorja. Takrat sem bil še novinec in se zato oglašam šele sedaj.

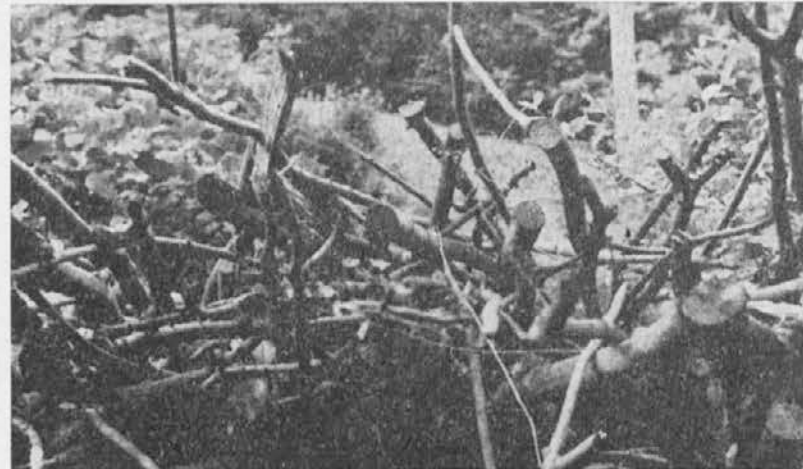
S spoštovanjem V. D.

»O MRTVIH NAJ SE GOVORI SAMO DOBRO«

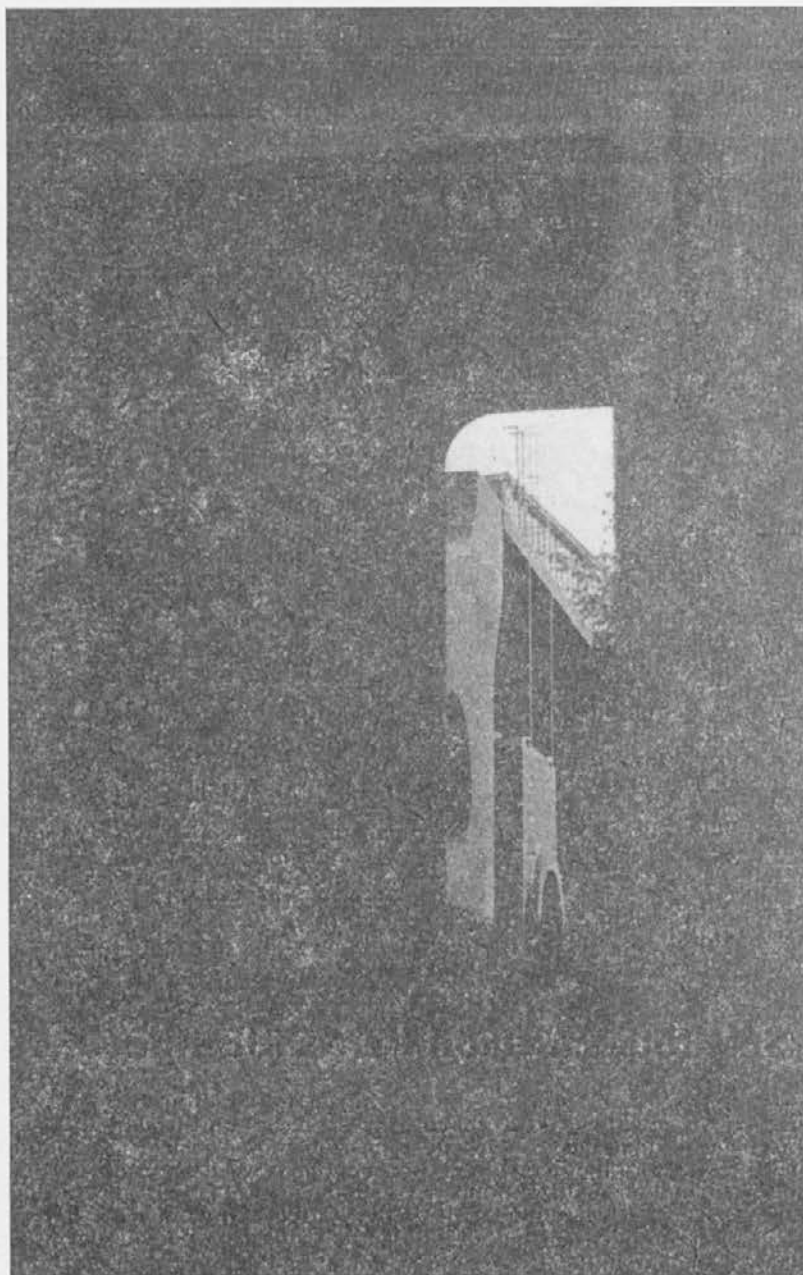
Hilon

Ta izrek je nastal pri starih Rimljanih in so ga od njih povzeli vsi kulturni narodi. Seveda ne samo izrek, ampak tudi njegovo uresničenje.

Kako mi? S tovarišem V. D. se strinjam, da je žal velika večina naših nagrobnih govorov slaba. Pa ne morda zato, ker bi lažno hvalili pokojne, ampak

Pačovje

Jesenska svetloba

začel betonirati temelje. Tajnik krajevne skupnosti **Silvo Turk** je povedal, da naj bi v prvi polovici decembra pričeli Marlesovi monterji sestavljati vrtec. Ta bo že prihodnje leto sprejel okrog 45 otrok v dveh učilnicah. Brez zunanje ureditve bo veljal okrog 7,5 milijona dinarjev.

Z avtobusnim postajališčem na Brdinjah letos najbrž ne bo nič, ker inšpektor za ceste ni dal svojega soglasja. Hotuljci upajo, da ga bodo uredili spomladi prihodnjega leta.

KS ČRNA NA KOROŠKEM:

S TELEFONI BOLJ POVEZANI

V Podpeci, Koprivni in Javorju po dveh letih dela končno imajo telefone. Kar 56 kmetij ter karavle in šole, med katerimi je tudi najvišja osnovna šola v Sloveniji v Javorju, je danes s telefonom povezanih s svetom. V ravnanski občini smo za ureditev telefonskega omrežja od Strojne do Koprivne in Javorja zbrali sedem milijonov dinarjev, celotna investicija pa je veljala 20 milijonov dinarjev. Tudi pri tej akciji, ki ima še poseben pomen za SLO in družbeno zaščito, se je izkazala JLA,

Tudi z 21 telefonskimi priključki v novem naselju letos ne bo nič. Čeprav so novi naročniki že pred časom poravnali vse račune, plačali prispevke in je kupljen telefonski kabel, monterji PTT iz Slovenj Gradca ni od nikoder. Kasnijo tudi delavci — monterji Instalaterja pri ureditvi centralnega ogrevanja za osnovno šolo in gasilski dom. Dva roka sta do konca oktobra že potekla. Je pa KS Kotlje končno dobila ustrezne prostore v združenem domu.

saj je prispevala vsa manjkajoča sredstva. V črnjanski krajevni skupnosti imajo zdaj že nad 100 telefonskih priključkov.

Samoupravni sporazum o temeljih plana za naslednje srednjeročno obdobje 1981—85 bodo delegati skupščine KS Črna sprejeli v prvi polovici novembra, nato pa ga bodo dali v podpis vsem udeležencem.

V Zerjavu naj bi spomladi začeli z gradnjo novega montažnega otroškega vrtca, se pa s pripravami malo zatika, kakor da ni prave zavzetosti.

KS LEŠE:

BESEDO IMA DELEGAT KRAJEVNE SKUPNOSTI

»Že več kot dve leti sem delegat v svetu krajevne skupnosti Leše. Delam v ravnanski železarni v TOZD jeklolivarna, živim pa že leta na Lešah. Zato dobro poznam tukajšnje ljudi in kot delegat tudi delo krajevne skupnosti. Seveda se včasih zgodi, da česa ne vem,« je pričel pripovedovati že nekoliko osiveli **Jože Pavlinec**.

»Kaj storite takrat, če česa ne veste?«

»Vprašam. Drugače pa sem rajši tiho. Moti me namreč, da se o načrtih in drugih zadevah toliko govori, pravim, samo govori, od tega pa ni kaj dosti uresničenega. Zato se mi vse to zdi že malo noro. Tudi tega ne morem razumeti, da naša krajevna skupnost tako dolgo ne dobi svojih prostorov. Imamo sicer vsi skupaj eno sobo za seje, vendar se v njej, ker se skoznje kar med sejami sprehajajo stanovalci, ne moremo v miru pogovoriti.«

»Kaj v tem času Lešane spravljaja v slabo voljo?«

»Jezi nas zavlačevanje gradnje novega otroškega vrtca. Ta bi moral biti gotov že letos, pa bo šele prihodnje leto, če bo. Ne bi rekel, da je za to zavlačevanje kriva naša krajevna skupnost. Najbrž se je zataknilo nekje v dolini. Zadnji čas bi že bil, da bi se vrtec vsaj pričel graditi. Ni

čudno, da naši krajani nimajo nobenega zaupanja več, ko pa se tako obnašamo.«

»Kaj pa vas razveseljuje?«

»Res si ne morem predstavljati, kako bi bilo danes na Lešah, če ne bi imeli tako delovne mladinske organizacije in športnega društva. Naj se že sliši tako nerodno, mladi nam vlivajo novih moči za premagovanje težav, ki jih ni malo.«

»Bojda spet veliko razpravljate o vaši cesti. O čem teče beseda?«

»O tem, da je cesta pozimi nevarna. O tem, kako bo, če nas bo sneg odrezal od doline. S prevajlske strani namreč cestno podjetje iz Ljubljane že vse letošnje leto regulira hudournik. Dela bi morali končati že pred dvema mesecema. Ker so morali porušiti most, se sedaj vozimo po neustreznem obvozu, prav tega pa bodo že ob prvi snežni odeji zaradi varnosti zaprli.«

»In kaj bi povedali za konec?«

»Precej bo treba še postoriti na Lešah, da bodo vsaj delno komunalno urejene. Tudi od obljubljenih družbenih stanovanj nimamo nič. Zato bi bil že zadnji čas, da tisti, ki morda mislijo, da se bodo mladi Lešani preselili v dolino, to svoje mišljenje čimprej spremenijo. Da res ne bo prepozno.«

Franc Rotar

Z D R A V J E

ANGINE

V splošnem imenujemo angine vsa akutna obolenja nebnic (tonzil). Povzročitelji angin so lahko zelo različni.

Angina pomeni »ožino« in to ožino povzroča vnetno nabrekavanje mandeljnov. Bolnik ima težave pri požiranju in bolečine, ki včasih izžarevajo proti ušesu. Kuha ga vročina, čuti se pobit, njegovo splošno počutje je slabo. Če pogledamo v žrelo, vidimo nebnice povečane, rdeče, pokrite s sluzjo (kataralna angina). Hujša stopnja bolezni je, če so nebnice povečane in rdeče, v dolbinah na površini nebnic pa so opazni rumenkasti gnojni čepki. Le-ti so včasih pod sluznico nebnic. Povišana je telesna temperatura, bezgavke na vratu so povečane in boleče, splošno počutje je slabo. Vse tri omenjene oblike angin se lahko močno zagnojijo, dobimo angino z abscesom. Tedaj so bolečine v grlu zelo hude, požiranje je skoraj onemogočeno, bolnik odpira usta le s težavo, govori z zamolklim glasom.

Ker ne moremo presoditi, v katerem primeru bo sledil angini akutni revmatizem, obolenje ledvic ali srčne mišice, moramo gledati v vsaki taki angini resno obolenje, ki ga moramo energično zdraviti!

Bolnik s povišano telesno temperaturo sodi v posteljo. Okoli vratu dajemo mrzle obkladke. Usta pogosto izpiramo s kamilič-

nim ali slezovim čajem. Če se iz ust širi neprijeten zadah, izpiramo usta z 1% raztopino vodikovega prekisa.

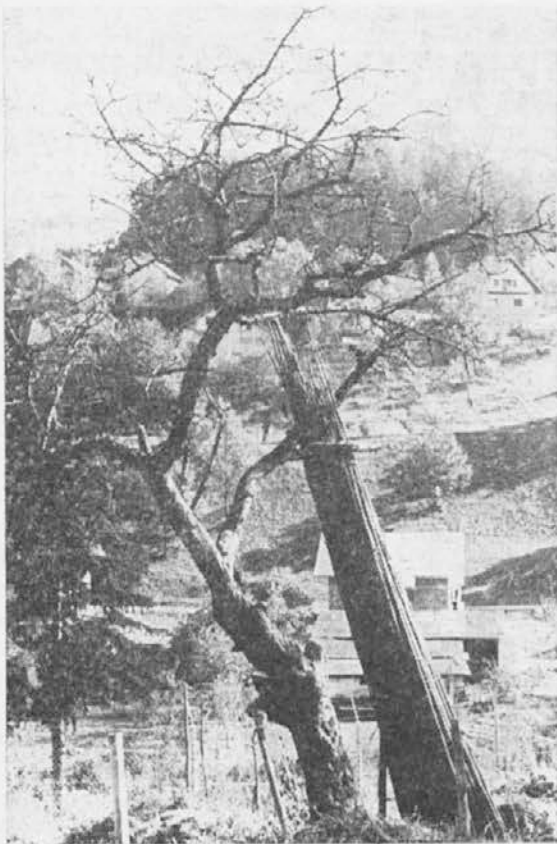
ŠKRLATINKA

Je akutna in kužna (streptokokna) angina z izpuščajem.

Bolezenska slika je odvisna od strupenosti bolezenskih klic in od reakcije okuženega. Otroci so na okužbe najbolj dovzetni v predšolski in šolski dobi in to najpogosteje v hladnih mesecih. Doba, ki poteče od okužbe do prvih očitnih znakov bolezni (inkubacija), traja tri do sedem dni.

Bolezen se začne naglo. Bolnik začuti vročino in bolečine v grlu. Postane mu slabo, mora bruhati ali ga vsaj sili k temu. Bolnikov jezik je na debelo obložen z živo rdečimi robovi. Zrelo je močno rdeče, nebnice so povečane in vnete, pogosto pokrite z belkasto rumenimi oblogami. Bolnikov obraz je zabuhel in rdeč, okolica ust pa je očitno bleđa.

Izpuščaj se pokaže naslednji dan. Sestavljajo ga drobne rdeče pege, posejane zelo na gosto in za malenkost dvignjene nad površino kože, tako da je vsa koža videti hrapava kot »kurja polt«. Najbolje se izpuščaj vidi na trupu, na notranji strani beder, na vratu, v zgibih ter kožnih gubah. Zato postanejo vse kožne gube dobro vidne. Na čelu, po licih, okoli oči, skratka po obrazu, ni izpuščajev, kar je za škrlatinko

Simbol
vrtičkarjev

zelo značilno. Obraz je v splošnem rdeč, trikotnik med konico nosu in brado je bled.

Temperatura traja tri do pet dni, potem v nekaj dneh pade na normalo. Vzporedno s temperaturo izgine izpuščaj. Nato se začne postopoma koža luščiti.

Nega: Bolniki z najlažjimi primeri škrlatinke morajo ostati v postelji vsaj teden dni, drugi lahko vstanejo šele, ko so en teden brez vročine in ne kažejo znakov bolezni. Bolniku moramo do vključno šestega tedna dvakrat na dan meriti telesno temperaturo, da pravočasno opazimo kako komplikacijo. Usta pogosto izpiramo z 1% raztopino vodikovega prekisa ali s 3% borovo kislino. Ko se koža začne luščiti, bolnika pogosto kopamo. Po kopeli ga na-

mažemo s parafinskim ali pa s prečiščenim olivnim oljem.

Dieta naj bo lahko prebavljiva, bogata z vitamini. V prvih dneh se omejimo na tekočo hrano, sadne sokove, mleko. Ko izginejo znaki bolezni (temperatura, izpuščaj), to je včasih že po treh do štirih dneh, preidemo na normalno, lahko dieto, ki vsebuje tudi beljakovine v potrebni količini.

Ravnanje z bolnikom naj bo usmerjeno tako, da bo možnost križne infekcije, to je medsebojnega okuženja bolnikov, čim manjša.

Profilaksa (zaščita) pri škrlatiniki je v tem, da dobijo v štirih do petih dneh penicilin tudi vsi, ki so z bolnikom v stiku.

-ts-

NEPRAVILNA PREHRANA V DRUŽBI IZOBILJA

Strokovnjaki za prehrano dvigujejo paniko: milijoni ljudi v visoko razvitih deželah se igrarajo s svojim zdravjem, z delovno zmoglostjo in sposobnostjo učenja in reagiranja prav zaradi grobe kršitve v načinu prehrane.

Vsak naš dan bi se moral pričeti z zdravim zajtrkom. Priporočajo, da bi naj zajtrk kril 30 do 35% vseh dnevnih potreb po hrani. Le na ta način bi se nadoknadila preko noči izgubljena energija, prebredla najnižja točka jutranje delovne storilnosti, istočasno pa bi ustvarili dober temelj za dolg delovni dan ali naporno šolsko-dopoldne. Raznovrsten zajtrk z visokovrednimi ogljikovimi hidrati in z dovoljno količino odpadnih snovi (črn kruh) je najboljše odskočnica v delovni dan.

Ogljikovi hidrati (kruh, testenine, sladkor) dajejo telesu energijo. Pojav utrujenosti je povezan večinoma z znižanjem sladkorja v krvi. Ta nevarnost se

javlja pogostokrat okrog poldneva, če organizem ni prejel dovolj ogljikovih hidratov pri zajtrku v obliki črnega kruha ali drugih proizvodov črne moke.

Da bi se zjutraj vrednost krvnega sladkorja povečala nad normalno vrednost in na normalni ostala do kosila, mora zajtrk vsebovati tudi sestavine beljakovin (jajca, sir, salama).

Beljakovine so temeljni kamen življenja, neobhodno potrebne za gradnjo možganskih celic, živčnih in mišičnih celic ter celic jeter, ledvic in žlez.

Veliko beljakovin je potrebnih otrokom in mladini v razvoju, ostarelim in ljudem, ki opravljajo naporno telesno ali duševno delo. Mleko in mlečni izdelki so bogat vir beljakovin, ki dajo telesu energijo in snovi za gradnjo in obnovo celic.

Važno vlogo v organizmu ima tudi kalcij. Mleko in mlečni izdelki so najbogatejši naravni oskrbovalci s kalcijem.

Za dobro delo vseh telesnih organov so potrebni tudi vitamini. Sveže sadje in sadni sokovi, mleko in izdelki črne moke bi morali biti nepogrešljivi pri zajtrku. Posledice pomanjkanja vitaminov se kažejo v obliki različnih težav, sčasoma pa te težave preidejo v bolezni.

Opadne snovi dobro delujejo na prebavo. Koruzni zdrob, črni kruh in surova hrana polnijo črevesje. Polnovredni zajtrk bo pravilno izkoriščen le takrat, če bosta črevesje in črevesna flora pravilno delovala.

Za naravno nego črevesja je dobro vzeti vsak dan pred zajtrkom eno čajno žličko mlečne-ga sladkorja (galaktoze). Galaktoza potuje skoraj nespremenjena do spodnjega dela črevesja, tam pa ga črevesne bakterije predelajo v mlečno kislino. V kislem se namreč bolje predelajo vitamini in kalcij. Poleg navedenih lastnosti je mlečni sladkor tudi pomemben vir energije, istočasno pa ima važno vlogo pri izgradnji mozga, živcev in vezivnega tkiva.

Referat za zdr. vzgojo

KULTURNA BERA

Čisto neprogramsko je naš pihalni orkester ter gledališko in folklorno skupino doletelo, da so 11. oktobra nastopili na osrednji prireditvi 14. delovnega tekmovanja kovinarjev in metalurgov Jugoslavije v ljubljanski dvorani Tivoli. Povabili so jih zato, ker na tako proslavo resnično sodijo kulturniki železarniških Raven in menda tudi zato, ker »dober glas seže v deveto vas«.

Istega dne sta se folklorni skupini »Prežihov Voranc« in »Bratstvo« udeležili srečanja folklornih skupin slovenske železarne na Jesenicah.

Letošnje srečanje gledaliških skupin slovenskih železarn je bilo v Štorah in njegovi okolici.

Naši gledališčniki so se predstavili z dvema deloma. 7. novembra je v Slivnici nastopil Mitja Šipek z monodramo Svetneči Gašper, v Šmarju pri Jelšah pa so 8. novembra zaigrali Šipkove Fužine.

Pri pripravi na praznovanje 360-letnice železarstva v Mežiški dolini imajo polne roke dela seveda tudi kulturniki. V Likovnem salonu bodo odprli razstavo o razvoju železarstva. Šentanelški pavri in Mitja Šipek s Svetnečim Gašperjem bodo nastopili v Ljubnem, 21. novembra pa naj bi bilo na Ravnah srečanje pevskih zborov Slovenskih železarn.

H. M.

SEMINAR ZA ORGANIZATORJE KULTURE

17. in 18. oktobra je bil seminar za organizatorje kulture ali kulturne animatorje iz delovnih organizacij, krajevnih skupnosti in družbenopolitičnih skupnosti. Organiziral ga je sindikat železarne Ravne, na njem pa so sodelovali poleg poklicnega organizatorja M. Angelija še nepoklicni organizatorji kulture iz tozdov in delovnih skupnosti v železarni.

Na seminarju so o organiziranju kulture in o kulturi sploh predavali različni strokovnjaki in kulturni delavci. Uvodno predavanje je imel tov. Mitja Šipek, ki je orisal kulturno delovanje v Mežiški dolini od NOB do danes. Podal je tudi nekaj splošnih misli o kulturi, ki je »čudna stvar, od katere se ne dá živeti, pa še v času vesplošnega šparanja je včasih nepotrebna«. S tem je nedvomno izrazil misel, da je delo kulturnega delavca manj ovrednoteno od dela npr. obrtnika, sadovi kulturnega delavca pa so največkrat neopazni, če že ne premalo upoštevani in cenjeni. Misel o premajhni kulturni zavesti je še nekajkrat prišla do izraza v referatih in diskusijah na seminarju. Sicer pa je tov. Šipek poudaril, da je vloga kulture v tem, da se z njo človek dobro počuti v družbi, sicer je le-ta obsojena na propad.

Drugi predavatelji so govorili o oblikah in organiziranosti kulturnih skupnosti in kulturnega življenja. Tako je tov. Doro Hvalica prikazal nekaj praktičnih del organizatorja kulture in vloge zveze kulturnih organizacij, pogrešali pa smo tov. Humra, ki bi moral konkretnije spregovoriti o vlogi zveze kulturnih or-

ganizacij. Tov. Bine Bevc je prikazal načrt kulturne politike v naši občini za naslednje petletno obdobje, tov. Košuta je govoril o pomenu kulture in o tem, kaj je kultura, tov. Arnšek pa je orisal vlogo in pomen občinske kulturne skupnosti. Organizator kulture iz železarne Mirko Angeli pa je predaval o oblikah organizacije kulture v železarni Ravne.

V diskusijah, ki so sledile posameznim predavanjem, smo navzoči postavljali vprašanja in nakazovali probleme, ki nastajajo takrat, ko je potrebno izpeljati neko kulturno akcijo. Za občinsko kulturno življenje se je pokazalo, da je vse premalo načrtovano in povezano, da namreč ni načrtov (usklajenih) med posameznimi delovnimi organizacijami, društvi, umetniškimi skupinami (dramskimi, pevskimi, folklornimi itn.) in zvezo kulturnih organizacij. Posamezne skupine sicer načrtujejo svoje delovanje v sezoni, vendar za programe običajno ne zvežejo društva niti zveze kulturnih organizacij, zato nastajajo težave pri financiranju, plačani odsotnosti itd. Ta praksa »postavljanja pred dejstvo« bo morala prenehati in čas je že, da se vse prireditve, nastopi, proslave, gostovanja in s tem priprave načrtujejo tudi na ravni zveze kulturnih organizacij.

Nekateri so kritizirali tudi Zvezo kulturnih organizacij Slovenije, češ da ne podpre dovolj posameznih kulturnih akcij, ki so celo republiške razsežnosti. Tak primer je letošnji republiški simpozij amaterskega filma na Prevaljah.

MALO ZANIMANJA ZA LEPO PESEM

V soboto, 18. 10. 1980, smo lahko prisluhnili pevcem mešanega pevskega zbora »Erker Ferenc« iz Madžarske. Kot poslušalka sem bila z nastopom izredno zadovoljna in prepričana sem, da tudi drugi, ki so se koncerta udeležili.

Ta zbor deluje že 31 let, sestavljajo pa ga predvsem delavci emajlirne tovarne iz Budafoka. Šteje 39 članov predvsem starejše generacije, čeprav tudi mladih pevcev ne manjka.

Goste je pozdravil najprej moški pevski zbor »Fužinar« s svojo pesmijo. Oni pa so nam v uro in pol dolgem programu zapeli 12 pesmi različnih avtorjev, vendar je med vsemi najbolj vžgala pesem Qantalamera, ki jo skoraj vsi poznamo. Najprej jo je zapel zbor sam, potem pa na pobudo in željo dirigenta še mi poslušalci. Navdušenje je bilo veliko in vzdušje prav prijetno.

Upam, da so se pri nas dobro počutili. Izjavili so, da jim je Slovenija izredno všeč, še posebno pa naši kraji.

Po teh lepih vtisih, manj lepe misli. Sprašujem se, ali v naši občini res ni več ljudi, ki jih zanima zborovska pesem? Prav ne lagodno sem se počutila, ko sem se ozrla po dvorani kulturnega

doma in preštela vsega okrog 60 poslušalcev. In koliko jih naš dom sprejme?

Prepričana sem, da je bilo še marsikomu v dvorani neprijetno ob pogledu na prazne sedeže, vendar pa upam, da smo bili toliko bolj prepričljivi z aplavzom za res lepo zapete pesmi in hvaležni smo pevcem za čudovit večer, ki so ga ustvarili.

Po končanem koncertu se jim je v imenu kulturne skupnosti občine Ravne zahvalil za trud in lep večer tov. Arnšek in jim podaril skromno darilo.

Ob koncu se sprašujem, kdo je kriv za slabo udeležbo. Organizatorjev ne moremo kriviti, saj so pravočasno obvestili občane s plakati, vstopnic pa je bilo na prodaj več kot dovolj.

Ker sem dokaj reden gost na nastopih pevskih zborov, včasih pa tudi kakšne dramske skupine, lahko rečem, da to ni bil edini koncert s tako slabo udeležbo.

Želim, da bi bilo v bodoče poslušalcev več, saj tudi pevci z več volje in z veseljem nastopajo pred množico ljudi kot pred peščico in imajo lep občutek, da so zaželeni in da jim je bil trud, ki so ga vlagali v priprave, povrnjen.

Rozika Janota

FILMSKI DOGODEK NA PREVALJAH

»Filmsko ljubiteljstvo na Slovenskem si uspešno utira svojo pot. Nepopačene podobe vsakdanjosti se zrcalijo v njem. Simbolika mu daje svojevrsten pečat. To ga uvršča v kulturno zakladnico naroda.«

(»Delo«, Ljubljana, 27. oktobra 1980)

Prevaljski Koroški kino klub je v soboto 25. 10. 1980 gostil 17. republiški festival ljubiteljskega (amaterskega) filma. Pokrovitelja tega filmskega dogodka sta bila ZKO Ravne in železarna Ravne.

V Družbenem domu si je okrog 400 Prevaljčanov ogledalo 74 filmov, razdeljenih v dve tekmovalni skupini: pionirsko (do 15. leta starosti) in člansko. Izbrali so tudi svoj najboljši film, in sicer »Kam« Boštjana Gradišarja iz KK Duplje.

Žirija je bero ljubiteljskih filmov ocenila že pred festivalom. Članom KKK Prevalje je dodelila dvoje priznanj: Ludviku Ciglerju bronasto plaketo za film »Pomoč« (igrani film) in Miru

Konečniku srebrno plaketo za film »Holecarija« (dokumentarna zvrst).

Ocenjevalna komisija je prav tako izbrala filma, ki sta ju nagradila pokrovitelja. ZKO Ravne se je odločila za etnografski film »De bi bla ripa bel debijla« (Božan Verbič, KK Idrija), železarna pa je nagradila Vinka Ošlaka, KKK Prevalje, za film »Jeklo v travi«.

Vsem nagrajencem čestitamo tudi mi.

17. republiški festival so slovenski ljubiteljski filmarji izkoristili tudi za številne delovne dogovore. Določili so kraj naslednjega srečanja (Tržič), pogovarjali pa so se tudi o pripravah na 24. zvezni festival amaterskega filma, ki bo od 18. do 20. decembra v Slovenj Gradcu. H. M.

S KNJIŽNE POLICE

DOMAČA DELA

France Kidrič, Prešernov album, bibliografska izdaja, DZS, Lj. 344 str. 980 din.

Knjiga, ki je bila takoj po izidu razgrabljena (ob stoletnici Prešernove smrti), znova prihaja na trg.

Prešernov album je lep, dragocen in pesnika vreden pomnik. Z bogastvom ilustracij, fotografij, slik, dokumentov in z drugim gradivom oživlja podobo največjega slovenskega pesnika.

Etbin Boje, Pregovori in reki na Slovenskem, DZS, Lj., 406 str. 350 din, 2. izdaja.

Knjiga bo dobrodošla časnikarjem, govornikom, vzgojiteljem klenega izražanja, ljubiteljem prispevov, domačega besednega izročila itn.

V vsakem primeru gre za pomembno in dragoceno knjigo, ki odseva bogastvo slovenske misli in stoletne skušnje našega človeka.

Ivan Pregelj, Zgodbe zdravniška Muznika, tri povesti, MK, Lj., 216 str. 290 din.

V vseh treh spisih sega Pregelj v preteklost svoje domače pokrajine. Z njimi postavlja spomenik svojemu rojaku, zdravniku Antonu Muzniku.

Vsekakor so zgodbe zanimivi drobci zapuščine danes že dvajset let pokojnega pisatelja Preglja.

Simon Gregorčič, Izbrane pesmi, Mohorjeva družba, Ce., 310 str. 170 din.

Gregorčičeve pesmi so bralci za pesnikovega življenja navdušeno kupovali. V svojih delih je izpričal osebno bolečino, sočasno pa iz njih odseva tudi vsa bolest malega in teptanega naroda, zato so bile njegove poezije prava knjiga našega slovenskega ljudstva — hranili so jo v vsaki hiši, kjer so kaj dali nase.

PREVODI

Garson Kanin, Tracy in Hepburnova, Intimni spomini, ZO, Mb., 376 str. 350 din.

V tem delu se od stavka do stavka odkriva pred bralcem filmski in gledališki svet. Vendar ne gre za senzacionalne članke in bulvarski tisk. To je svet trdega in resnega dela. Knjiga izpričuje neposrednost in avtorjev tanjšočutni posluš za življenje in čud Tracyja in Hepburnove.

Natis Pergialis, Komandirka Argiro, roman, PZ, MS, 296 str. 250 din.

Grški pisatelj pripoveduje o časih boja proti fašističnim zavojevalcem. Piše v neposrednem, živem, dojemljivem in sočnem jeziku. Tematika je neposredna, človeška, večno aktualna. Skratka, gre za roman, ki ga preberemo na dušek.

Georges Simenon, Pismo mojemu sodniku, kriminalni roman, DZS, Lj., 186 str. 100 din.

Pismo mojemu sodniku razkrija usodno ljubezen doktorja Charlesa, zaradi katere zaide v kolesje pravosodja in tragično konča.

Po slogovnih in pripovednih odlikah sodi delo v sam vrh Simenonovega romanopisja.

Fulvio Tomizza, Boljše življenje, roman, ZL, Kp., 365 din.

Končno smo dobili prevod dela, ki sodi v vrh Tomizzove pisateljske dejavnosti. V Italiji je izid knjige vzbudil izredno pozornost pa tudi priznanje literarnih kritikov in poznavalcev sodobne književnosti. Roman odlikuje slogovno istrska prvotnost in že sicer znano mojstrstvo avtorja.

(Po Knjigi '80)

SREČANJE LITERATOV ZAČETNIKOV

Že nekaj let je navada, da v koroški krajini razpisujejo nagradne natečaje za literate začetnike. Komisija strokovnjakov (običajno profesorji slovenščine) poslano oceni ter najboljše nagradi. Ob tej priložnosti je literarni večer in pogovor z literati.

Letos je prišla na vrsto pri organizaciji ZKO Ravne.

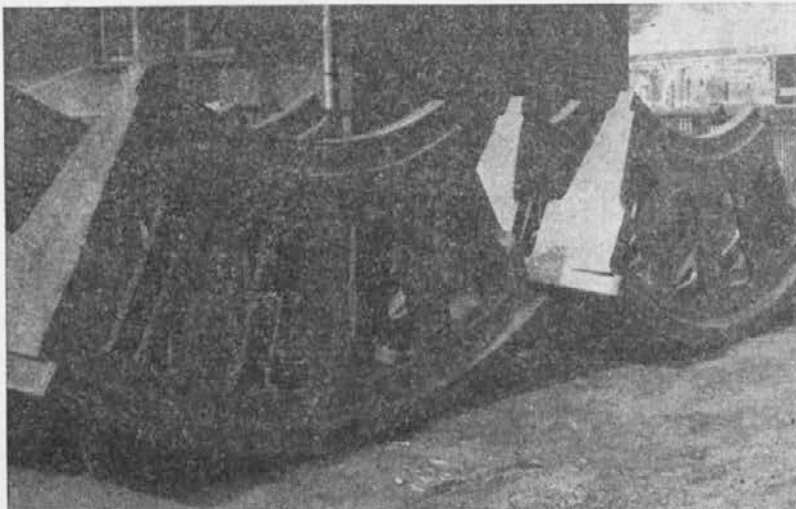
Prireditve je bila 25. 10. 1980 v Likovnem salonu. Glasbeni del so prispevali učitelji in učenci ravske glasbene šole, recitacije nagrajenih besedil pa dijaki gimnazije.

Nagrajeni so bili: **Rudi Mlinar** z Leš, ki nas bo zastopal na republiškem srečanju, **Peter Rezman** iz Šoštanja in **Dušan Leskovar** iz Slovenj Gradca.

Iz naše železarne se je natečaja razen tov. Mlinarja udeležil tudi Karlo Kreuh.

Pogovor je vodil tov. Peter Kuhar, novinar TV iz Ljubljane. Tekel je v glavnem o trdem delu in izobraževanju, brez katerega tudi talent ne pomaga k uspehu.

M. K.

Gugalnice

Drugi so postavljali vprašanja o vlogi in delu kulturnega animatorja, ki večkrat deluje zgolj formalno, okolje pa, ki ga je izvolilo, se za njegovo delo ne zanima.

Lahko bi še naštevati vprašanja in dileme, ki jih ima kultura v določeni (delovni) organizaciji, kar samo po sebi dokazuje, da so podobni seminarji potrebni, da smo pri organiziranju in delovanju v kulturi mnogokrat na začetku in da je vloga kulturnega organizatorja v delovni organizaciji vsekakor potrebna in pomembna.

Marijan Gerdej

Gibanje zaposlenih v tovarni

od 21. septembra 1980 do 20. oktobra 1980

Tek. št.	Priimek in ime	Rojen	Kvalifikacija	TOZD — DS	Odkod je prišel
PRIDOBILI LASTNOST DELAVCA					
1.	Abraham Danica	6. 7. 1955	NK delavka	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
2.	Acman Anton	2. 5. 1962	KV ključavničar	kovinarstvo	iz šole
3.	Atelšek Roman	9. 8. 1961	KV strugar	kovinarstvo	iz šole
4.	Bricman Karel	6. 1. 1962	KV strugar	jeklolivarna	iz šole
5.	Burjak Zdravko	3. 1. 1948	KV ključavničar	energija	iz inozemstva
6.	Čas Štefka	12. 9. 1958	SŠ ekonomski tehnik	DS za gospodarjenje	iz druge delovne organizacije
7.	Delić Asim	6. 9. 1958	NK delavec	valjarna	iz druge delovne organizacije
8.	Dobnik Franc	25. 1. 1949	SŠ strojni tehnik	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
9.	Fak Srečko	20. 11. 1953	KV strugar	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
10.	Fužir Bernard	1. 3. 1962	KV ključavničar	kovinarstvo	iz šole
11.	Haber Ljudmila	7. 9. 1963	KV jedrarka	energija	za določen čas
12.	Kac Janko	17. 4. 1960	KV strugar	jeklolivarna	iz šole
13.	Kaker Janko	21. 5. 1960	KV ključavničar	kovinarstvo	iz šole
14.	Kočevar Darinka	4. 6. 1961	KV rezkalka	jeklolivarna	iz šole
15.	Košič Sonja	28. 9. 1960	KV rezkalka	jeklolivarna	iz šole
16.	Kordež Maks	16. 5. 1956	KV rudar	stroji in deli	iz druge delovne organizacije
17.	Kumprej Alojz	23. 4. 1962	KV ključavničar	kovinarstvo	iz šole
18.	Lipovšek Tatjana	29. 3. 1961	SŠ strojni tehnik	jeklovlek	štipendist ŽR
19.	Lever Nevenka	12. 9. 1957	KV rezkalka	pnevmatski stroji	iz druge delovne organizacije
20.	Lorenci Drago	3. 2. 1957	KV ključavničar	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
21.	Lukić Jovan	1. 2. 1959	NK delavec	jeklarna	iz druge delovne organizacije
22.	Lužnik Marija	19. 8. 1954	NK delavka	pnevmatski stroji	iz druge delovne organizacije
23.	Mali Stanislav	3. 2. 1963	KV strugar	rezalno orodje	iz šole
24.	Mlačnik Franja	3. 12. 1954	NK delavka	RPT	za določen čas
25.	Obojnik Karel	5. 10. 1961	KV rezkalec	kovinarstvo	iz šole
26.	Paradiž Ludvik	22. 8. 1962	KV avtomehanik	pnevmatski stroji	prva zaposlitev
27.	Peić Frano	14. 10. 1958	NK delavec	jeklarna	iz druge delovne organizacije
28.	Petrej Ivan	23. 8. 1957	KV vodovodni instalater	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
29.	Pogorevčnik Edita	22. 9. 1961	KV strugarka	rezalno orodje	iz šole
30.	Podojsteršek Franc	1. 5. 1933	NK delavec	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
31.	Praznik Dušan	10. 2. 1962	KV ključavničar	kovinarstvo	iz šole
32.	Pšeničnik Ivan	22. 8. 1959	NK delavec	komerciala	iz druge delovne organizacije
33.	Sfaxi Marjeta	31. 8. 1949	SŠ ekonomski tehnik	komerciala	iz druge delovne organizacije
34.	Stopernik Bernard	25. 7. 1950	NK delavec	jeklolivarna	iz druge delovne organizacije
35.	Strgar Nada	6. 12. 1957	VŠŠ delavka	RPT	štipendist ŽR
36.	Šajher Bojan	11. 6. 1960	NK delavec	industrijski noži	iz druge delovne organizacije
37.	Škerjanc Slavko	9. 3. 1962	KV orodjar	jeklolivarna	iz šole
38.	Štorgelj Jože	5. 1. 1962	KV ključavničar	kovinarstvo	iz šole
39.	Straser Marina	8. 9. 1960	SŠ kemijski tehnik	kontrola kakovosti	iz šole
40.	Vauh Matko	23. 2. 1961	SŠ kmetijski tehnik	vzmetarna	iz šole
41.	Zamernik Janez	22. 5. 1961	KV ključavničar	kovinarstvo	iz šole
IZGUBILI LASTNOST DELAVCA					
1.	Banko Maks	8. 1. 1950	NK delavec	kovinarstvo	samovoljna zapustitev dela
2.	Dimić Stanoje	28. 5. 1958	NK delavec	valjarna	samovoljna zapustitev dela
3.	Karel Rado	1. 9. 1961	KV strojni ključavničar	energija	v JLA
4.	Kavšak Irena	14. 4. 1960	NK delavka	energija	dana odpoved
5.	Kavšak Terezija	19. 9. 1925	NK delavka	družbeni standard	starostno upokojena
6.	Košutnik Dušan	14. 1. 1961	KV obratni elektrikar	ETS	v JLA
7.	Kotnik Ivan	14. 2. 1961	KV strugar	stroji in deli	v JLA
8.	Krebs Vinko	19. 1. 1954	KV strugar	rezalno orodje	sporazumno
9.	Krivograd Janko	20. 10. 1958	KV monter	jeklolivarna	sporazumno
10.	Markanović Marinko	9. 6. 1957	NK delavec	vzmetarna	samovoljna zapustitev dela
11.	Merkač Leopoldina	9. 11. 1920	NK delavka	ETS	starostno upokojena
12.	Mesarič Darko	4. 9. 1961	NK delavec	SGV	v JLA
13.	Meško Jože	15. 8. 1959	KV avtomehanik	pnevmatski stroji	v JLA
14.	Mlačnik Ivan	7. 12. 1937	NK delavec	jeklolivarna	samovoljna zapustitev dela
15.	Mlačnik Viktor	13. 6. 1954	NK delavec	vzmetarna	samovoljna zapustitev dela
16.	Mlatej Smiljan	28. 4. 1954	NK delavec	vzmetarna	izključ. po sklepu discipl. komisije
17.	Obu Janez	26. 11. 1961	KV strugar	pnevmatski stroji	v JLA
18.	Osojnik Dušan	12. 1. 1962	KV strugar	rezalno orodje	sporazumno
19.	Pipan David	29. 9. 1929	NK delavec	jeklarna	invalidsko upokojen
20.	Prikeržnik Franc	16. 11. 1961	KV talilec	jeklarna	v JLA
21.	Ramšak Vladimir	10. 7. 1961	KV obratni elektrikar	ETS	v JLA
22.	Rožič Emil	8. 3. 1923	VŠ dipl. inž. el.	energija	invalidsko upokojen
23.	Ružička Ivka	6. 6. 1958	NK delavka	transport	potek pogodbe
24.	Šimunović Jozo	16. 3. 1960	KV ključavničar	energija	sporazumno
25.	Špalir Milan	21. 8. 1961	KV strugar	stroji in deli	v JLA
26.	Štruc Drago	6. 11. 1960	KV strugar	SGV	dana odpoved
27.	Vavče Jože	26. 2. 1961	KV strojni ključavničar	stroji in deli	v JLA
28.	Viderman Pavel	4. 4. 1957	NK delavec	jeklarna	samovoljna zapustitev dela
29.	Vogel Rudolf	27. 9. 1961	KV strojni ključavničar	SGV	v JLA
30.	Vrhnjak Maksimiljan	20. 10. 1961	KV strojni ključavničar	energija	v JLA
31.	Zvikart Julijan	28. 12. 1955	VŠ dipl. inž. str.	stroji in deli	v JLA

IZOBRAZBA — KVALIFIKACIJA

Pridobili lastnost delavca

- 1 — VŠ delavka
- 2 — SS ekonomska tehnika
- 2 — SS strojna tehnika
- 1 — SS kemijski tehnik
- 1 — SS kmetijski tehnik
- 9 — KV ključavničarjev
- 6 — KV strugarjev
- 4 — KV rezkalci
- 1 — KV avtomehanik
- 1 — KV vodovodni instalater
- 1 — KV orodjar
- 1 — KV rudarka
- 1 — KV jedrar
- 10 — NK delavcev

Izgubili lastnost delavca

- 1 — VŠ dipl. inž. el.
- 1 — VŠ dipl. inž. str.
- 5 — KV ključavničarjev
- 6 — KV strugarjev
- 2 — KV obratna električarja
- 1 — KV monter
- 1 — KV avtomehanik
- 1 — KV talilec
- 13 — NK delavcev

HUMORESKA:

Efraim Kišon

Neponovljivo, rumeno in lepljivo

Ko se je včasih govorilo o rumeni nevarnosti, se je običajno mislilo na Kitajce ali Japonce. Iz izkušnje pa vem tudi za drugačno rumeno nevarnost. Seznanil sem se z njo v prepolnem mestnem avtobusu.

Včeraj je moj avto pokazal očitne znake bolezni. Napravil sem tisto, kar v takem primeru naredi vsak voznik: odprl sem pokrov in pregledal motor z vsevednim pogledom, spustil pokrov in zapeljal k svojemu mehaniku.

Bodljikave lepoticе

Potem sem šel na najbližjo avtobusno postajo. Spotoma sem se veselil lepega vremena, ki bi ga sicer ne mogel uživati na tak način. Kakor je videti, so tudi prednosti, če ti občasno odpove avto. Tetka Ilka je nosila torbo z oznako ugledne samopostrežbe, iz katere je preteče gledal karton debelih belih jajc.

»Lepa jajca,« sem rekel. Ja, moral sem nekaj reči tetki Ilki.

»Kajne,« potrdi ona ponosno, »vzemi eno!«

Od poslednjega srečanja je teta Ilka očitno malo ostarela in njene duševne sposobnosti so očitno popustile. Poskušal sem se domisliti kakršnegakoli odgovora, a sem takoj razumel, da je bolje vzeti ponujeno jajce kot

zamuditi avtobus. Vzel sem jajce in se poslovlil. Upoštevač, da odrasel človek, ki hodi naokrog z jajcem v roki, v najboljšem primeru dela čuden vtis, sem jajce spustil v torbo. Če je bila že to napaka, sem napravil še težjo, ko sem po četrturnem čakanju avtobusa in vsesplošnega potiskanja, ko je ta prišel, popolnoma pozabil na surovo jajce v aktovki. Nekakšen pokec me je na to spomnil. Porinil sem roko v torbo in začutil nekaj lepljivega. Ko sem jo izvlekel, je bila bolešno rumene barve. Skušal sem jo obrisati z drugim rokavom (na srečo imam dva), vendar sem takoj ugotovil, da imam zdaj poleg rumene roke tudi rumen rokav. Poskus, da bi kaj rešil z žepnim robcem, ni uspel. Zdaj je bil že večji del moje zunanosti rumen in lepljiv.

Trezen kakor sem, sem vse te operacije izvedel kar se da neopazno, misleč, da me nihče ni videl.

»Kaplja!« sem nenadoma zaslišal srdit moški glas za seboj. Očitno je originalno jajce tete Ilke začelo curljati skozi šive aktovke na čevlje mojega preganjavca, na super čevlje iz kačje kože.

»Kaj za vruga je to?« je frknil, medtem ko je drgnil kačjo kožo.

»Jajce,« sem odgovoril po resnici. »Oprostite, prosim vas.« Iz vsega srca mi je bilo žal zanj.

»Mir!« se je zaslišalo z leve avtoritativen in zapovedovalen glas. »Vse naj se takoj umiri! Niti migljaja!«

Bil je skrajni čas, da nekdo prevzame komando. Mogoče je bil kak general v rezervi. Potniki so zavzeli držo mirno. Že sem mislil, da je najhujše minilo, ko sem začutil strašansko potrebo po kihanju. Instinktivno sem segel po robec. Okoli mene je nastala panika.

»Ne premikajte se!« je zavreščala neka debela ženska, kakor da sem se ji hotel nenormalno približati. Tudi drugi potniki so zavzeli sovražen odnos. Sam sebi sem se zadržal govorec.

»Poslušajte, človek,« je dejal general, ki je s svojima dvema rumenima črtama na čelu nenavadno spominjal na indijanskega vrača. »Ali ne bi izstopili?«

NAŠI UPOKOJENCI

Vinko Krivec, roj. 18. 1. 1925, v železarni od 1. 3. 1954, nazadnje v vzmetarni kot skladiščnik orodja in zaščitnih sredstev. Inval. upok. 1. avgusta 1980.

Leopoldina Merkač, roj. 9. 11. 1920, v železarni od 5. 7. 1951, nazadnje kot čistilka v ETS. Star. upok. 15. 10. 1980.

Terezija Kavšak, roj. 19. 9. 1925, v železarni od 18. 10. 1948 kot čistilka v samskem domu, tozd družbeni standard. Star. upok. 16. 10. 1980.

David Pipan, roj. 29. 9. 1929, v železarni od 24. 1. 1944, nazadnje v jeklarni kot skladiščni delavec. Inval. upok. 30. septembra 1980.

Emil Rožič, dipl. inž., roj. 8. 3. 1923, v železarni od 1. 2. 1961, nazadnje kot vodja energetskega gospodarstva. Inval. upok. 30. 9. 1980.

»Mi ne pride na misel,« sem odvrnil važno, »pred seboj imam še tri postaje.«

Potniki so se postavili na generalovo stran in s pomočjo kačje kože so me hoteli izriniti iz avtobusa. Znova sem, bogve katerikrat že, ostal sam soočen z javnim mnenjem. Bliskovito sem potisnil obe roki v aktovko in jih potem dvignil predse. Z njih je kapljalo, kapljalo. »Taaako, zdaj me vrzite ven!« sem zavpil.

Ta trenutek je avtobus zavozil na luknjo v asfaltu. V primerjavi s tistim, kar se je zgodilo, so burleske iz dobe nemega filma komajda klasične tragedije. Skočil sem iz avtobusa in ga prepustil njegovemu lepljivemu nadaljevanju vožnje.

»Ljubi bog!« Najboljša soproga na svetu se je brezumno zgrabila za glavo, ko sem stopil v hišo. »Kaj se je zgodilo?«

»Tetka Ilka,« sem rekel med tekom v kopalnico, kjer sem pol ure stal pod tušem popolnoma oblečen, s torbo v roki.

(Prev.: ar)

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, bice in prababice **Alojzije Paradiž** se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so jo v tako velikem številu spremljali na njeni zadnji poti ter darovali vence in cvetje.

Iskrena hvala zlasti kulturni skupnosti in pevce, kakor tudi tov. Mitji Šipku ter g. župniku za poslovilne besede.

Vsi njeni

Fotografije za to številko so prispevali: F. Kamnik, F. Rotar, M. Ugovšek in oddelek za informiranje.